

■ БУХГАЛТЕРІЯ: ■ ■ БЮДЖЕТ ■

№ 30 (466)

серпень 2023 року

**ПЕРЕМОГА
ЗА НАМИ!
ВСЕ БУДЕ
УКРАЇНА!**

Код передплатника для консультацій у серпні 2023 року – 1942

СТРІЧКА НОВИН 3

(лист Мінекономіки від 16.05.2023 № 4706-05/22258-03)

ЕКСПРЕС-ВІДПОВІДІ

З позначкою «терміново»

Заклад післядипломної освіти надає освітні послуги: чи звільняються такі послуги від оподаткування ПДВ? 5

Відпустка на дітей батьку дитини, якщо мати не працює 5

(ІПК ГУ ДПС У Волинській обл. від 03.04.2023 № 810/ІПК/03-20-04-02-06)

ДОКУМЕНТИ ТА КОМЕНТАРІ

Нормативно-правові акти

Оподаткування

Алла Головка

Звітування про відрядження, перебіг строків, перевірки та інші зміни: вивчаємо Закон № 3219 8

(коментар до Закону України від 30.06.2023 № 3219-IX)

Офіційні роз'яснення

ПДВ

Алла Головка

Податкова накладна має «копійчані» розбіжності з первинкою: це не загроза для податкового кредиту 11

(коментар до ІПК ДПС України від 29.05.2023 № 1337/ІПК/99-00-21-03-02-06)

Місцеве самоврядування

Алла Головка

Переведення на іншу посаду в ОМС в період воєнного стану: коли можливе? Роз'яснює НАДС 14

(коментар до роз'яснення НАДС від 03.07.2023 № 169-р/з)

СТАТТІ

Місцеве самоврядування

Людмила Линник

Підтримка заходів тероборони місцевими радами: розглядаємо варіанти 17

Бойові дії на території України не вщухають, і місць, які не зачепила війна, в нашій державі майже не лишилося. Між тим завдання органів місцевого самоврядування — дбати про підпорядковані території та безпеку населення, що на ній проживає. Тож жодна громада не лишається осторонь заходів тероборони та нацспротиву і всіляко сприяє їх виконанню підрозділами тероборони, ЗСУ, Нацполіції, ДСНС тощо. Про можливі варіанти такої підтримки розкажемо в цій статті.

(листи МФУ від 01.08.2023 № 10010-38-5/21002 та від 15.06.2023 № 05130-14-5/16317)

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

Лікарняні

Людмила Балла

Працівниці, яка надає послуги за договором ЦПХ, відкрито лікарняний у зв'язку з вагітністю та пологами: чи оплачувати його? 25

Працівниця надає послуги за договором цивільно-правового характеру з 01.06.2023 по 31.08.2023. Інших місць роботи вона не має. З 03.08.2023 по 06.12.2023 їй відкрито електронний листок непрацездатності у зв'язку з вагітністю та пологами. Чи підлягає він оплаті?

(листи ПФУ від 24.05.2023 № 2800-050101-8/28447 та від 10.05.2023 № 2800-030401-8/25868)

І ДОВІДКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Оплата праці

Алла Головка

Енциклопедія посад: психолог установи соціального захисту 29

Продовжуємо рубрику газети, присвячену розгляду працюючих умов за кожною посадою бюджетної сфери. Сьогодні приділимо увагу працівнику, якій обіймає посаду «психолог» в установі соціального захисту.

ПЕРЕДПЛАТНИКА ДЛЯ КОНСУЛЬТАЦІЙ
У СЕРПНІ 2023 РОКУ

1942

Головний редактор
Вітковська О. М.

Засновник і видавець газети
ТОВ «Видавнича група «АС»

Редакція:
а/с 110, м. Київ, 03186
тел.: +38 (067) 574-60-03

Електронна пошта:
bb@ibuhgalter.net
сайт: www.ibuhgalter.net

Електронна версія:
www.ibuhgalter.net

Відділ передплати:
тел. 0 800 300 395

Реєстраційне свідоцтво:
КВ №20040-9840Р від 01.07.2013 р.

Передплатний індекс:
українська мова 68905

Ціна договірна

Періодичність виходу: 4 рази на місяць

© ТОВ «Видавнича група «АС»

Повне або часткове
відтворення авторських матеріалів,
розміщених у газеті
«Бухгалтерія: бюджет», допускається
тільки з письмового дозволу
ТОВ «Видавнича група «АС»

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРИТОРІЙ ВІДНОВЛЕННЯ: ЗАТВЕРДЖЕНО ПОРЯДОК

Постановою КМУ від 18.07.2023 № 731 затверджено:

- **Порядок визначення територій відновлення.** Він визначає вимоги щодо показників для віднесення територій до територій відновлення, механізм відбору та віднесення територій до територій відновлення як одного із функціональних типів територій;

- **Порядок розроблення, реалізації та моніторингу плану відновлення та розвитку регіонів і планів відновлення та розвитку територіальних громад.** Він визначає механізм розроблення, реалізації та моніторингу плану відновлення та розвитку регіонів і планів відновлення та розвитку територіальних громад.

Постанова № 731 набрала чинності **20.07.2023**.

АТЕСТАЦІЯ ТРЕНЕРІВ (ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ): ЗАТВЕРДЖЕНО ЗМІНИ ДО ПОРЯДКУ

Наказом Мінмолодьспорту від 29.03.2023 № 1704 внесено зміни до **Порядку проведення атестації тренерів (тренерів-викладачів), затвердженого наказом Мінмолодьспорту від 13.01.2014 № 45** (далі — **Порядок № 45**). Пов'язані вони з **антидопінговими правилами**.

Завдання комісії Так, в оновленому *п. 4 розд. IV Порядку № 45* до основних завдань атестаційної комісії додано таке: **проведення моніторингу актуальної інформації, оприлюдненої на офіційному вебсайті Національного антидопінгового центру щодо порушення тренером (тренером-викладачем) антидопінгових правил.**

Рішення про позбавлення категорії В оновленому *п. 4 розд. IV Порядку № 45* з'явилися підстави для ухвалення рішення атестаційною комісією щодо **позбавлення** тренера (тренера-викладача) кваліфікаційної категорії. Вони такі:

- довічна спортивна дискваліфікація, у тому числі за порушення антидопінгових правил;
- спортивна дискваліфікація протягом останніх чотирьох років за порушення антидопінгових правил;
- набрання законної сили обвинувального вироку суду стосовно тренера (тренера-викладача) за вчинення кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, що передбачені у *розділі I Особливої частини Кримінального кодексу України* (далі — **обвинувальний вирок суду**).

При цьому *п. 14 розд. IV Порядку № 45* встановлено, що атестаційна комісія ухвалює рішення щодо позбавлення кваліфікаційної категорії тренера (тренера-викладача) за підсумками моніторингу, передбаченого *абз. 5 п. 4 розд. IV цього Порядку*, або в разі набрання законної сили обвинувальним вироком суду.

Атестаційна комісія має право ухвалити рішення щодо позбавлення кваліфікаційної категорії тренера (тренера-викладача) без його присутності.

Рішення атестаційної комісії щодо позбавлення тренерів (тренерів-викладачів) кваліфікаційних категорій оформлюються протоколом за формою згідно з новим *додатком 8 до Порядку № 45*, який підписується головою та секретарем атестаційної комісії.

Результати атестації можуть бути оскаржені до Мінмолодьспорту або до суду (*п. 14 розд. IV Порядку № 45*).

Ухвалення рішень Новим *п. 11 розд. IV Порядку № 45* встановлено, що в 10-денний строк:

- керівник Мінмолодьспорту ухвалює рішення про присвоєння (або відмову у присвоєнні), позбавлення відповідних кваліфікаційних категорій тренерам-викладачам Державної школи вищої спортивної майстерності, про що видається відповідний наказ;
- керівник МОНмолодьспорту АР Крим, структурного підрозділу молоді та спорту обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій ухвалює рішення про присвоєння (або відмову у присвоєнні), позбавлення кваліфікаційних категорій тренерам (тренерам-викладачам), про що видається відповідний наказ.

У разі позбавлення кваліфікаційної категорії відповідний наказ у 10-денний строк доводять до відома тренера (тренера-викладача) та керівника закладу фізичної культури і спорту, в якому працює тренер (тренер-викладач), а також оприлюднюють на відповідних офіційних вебсайтах Мінмолодьспорту, МОНмолодьспорту АР Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Наказ № 1704 набрав чинності **21.07.2023**.

ПОРЯДОК КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ДОХОДІВ ТА ІНШИХ НАДХОДЖЕНЬ ДЕРЖБЮДЖЕТУ: ЗМІНИ

Наказом МФУ від 23.06.2023 № 344 внесено зміни до **Порядку казначейського обслуговування доходів та інших надходжень державного бюджету, затвердженого наказом МФУ від 29.01.2013 № 43** (далі — **Порядок № 43**).

Передбачено, що у процесі казначейського обслуговування доходів та інших надходжень держбюджету може застосовуватися система дистанційного обслуговування «Клієнт казначейства — Казначейство» з використанням засобів криптографічного захисту інформації ДКСУ.

У разі застосування системи Казначейства між органами ДКСУ, органами, що контролюють справляння надходжень бюджету, та бюджетними установами, що утримуються за рахунок коштів держбюджету, здійснюється обмін документами в електронній формі, в тому числі електронними документами. Також у новій редакції викладено форму **Виписки з рахунку**, наведену в *додатку 1 до Порядку № 43*.

Наказ № 344 набирає чинності з дня його офіційного опублікування (на момент підготовки номера не опубліковано).

ЗАЛУЧЕННЯ ОМС ЮРОСІБ ДО НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ: ПОРЯДОК ВИКЛАДЕНО В НОВІЙ РЕДАКЦІЇ

Наказом Мін'юсту від 20.07.2023 № 2623/5 викладено в новій редакції *Порядок та критерії залучення органами місцевого самоврядування юридичних осіб приватного права до надання безоплатної первинної правової допомоги* (далі — *Порядок*).

Залучення юросіб приватного права до надання безоплатної первинної правової допомоги на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці здійснюєть-

ся ОМС за результатами укладеного договору відповідно до *Закону України «Про публічні закупівлі»* та інших актів законодавства у сфері публічних закупівель. Для закупівлі послуг безоплатної первинної правової допомоги ОМС встановлює кваліфікаційні критерії, визначені п. 4 *Порядку*.

Наказ № 2623/5 набуває чинності з дня його офіційного опублікування (на момент підготовки номера не опубліковано).

ПЕДАГОГА-СУМІСНИКА МОБІЛІЗОВАНО: СЕРЕДНІЙ ЗАРОБІТОК ЗБЕРІГАЄТЬСЯ

Мінекономіки в листі від 16.05.2023 № 4706-05/22258-03 (див. нижче) зазначило таке.

Станом на сьогодні за педагогічними та науково-педагогічними працівниками закладів освіти, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особ-

ливий період або військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період зберігається попередній середній заробіток як за основним місцем роботи, **так і за сумісництвом**. Це підтвердило й МОН в листі від 18.05.2023 № 1/7051-23.

ДОКУМЕНТ ДО КОНСУЛЬТАЦІЇ

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Щодо збереження середнього заробітку за мобілізованими педагогами-сумісниками

Лист від 16.05.2023 № 4706-05/22258-03

Міністерство економіки України розглянуло лист <...> стосовно збереження середнього заробітку педагогічним працівникам та науково-педагогічним працівникам закладів освіти, призваним на військову службу за призовом під час мобілізації, які до мобілізації працювали на посадах педагогічних та науково-педагогічних працівників за сумісництвом, і в межах компетенції повідомляє.

Законом України від 01.07.2022 № 2352-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин», який набрав чинності 19.07.2022, внесено зміни до статті 119 Кодексу законів про працю України (далі — КЗпП) в частині виключення норми щодо збереження роботодавцем середнього заробітку працівникам, призваним на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період або прийнятими на військову службу за контрактом, у тому числі шляхом укладення нового контракту на проходження військової служби, під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення.

Разом з тим, Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту» (далі — Закон) регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти.

Частиною другою статті 57 Закону передбачено державні гарантії педагогічним та науково-педагогічним пра-

цівникам, зокрема, за такими працівниками зберігається попередній середній заробіток, у разі проходження ними військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, або військової служби за призовом осіб із числа резервістів в особливий період.

Згідно зі статтею 102¹ КЗпП сумісництвом вважається виконання працівником, крім основної, іншої оплачуваної роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому самому або іншому підприємстві, в установі, організації або у роботодавця — фізичної особи.

Працівники, які працюють за сумісництвом, одержують заробітну плату за фактично виконану роботу.

Отже, ця норма закону дозволяє працівникам, крім основного трудового договору, укладати трудові договори про роботу за сумісництвом.

Частиною третьою статті 56 КЗпП передбачено, що робота на умовах неповного робочого часу не тягне за собою будь-яких обмежень обсягу трудових прав працівників.

Ураховуючи зазначене, станом на сьогодні, за педагогічними та науково-педагогічними працівниками закладів освіти, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, або військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період зберігається попередній середній заробіток, як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом.

Водночас повідомляємо, що листи міністерств не є нормативно-правовими актами, вони мають інформаційно-рекомендаційний характер.

Заступник Міністра економіки України

Тетяна БЕРЕЖНА

Б

3 ПОЗНАЧКОЮ «ТЕРМІНОВО»**Заклад післядипломної освіти надає освітні послуги: чи звільняються такі послуги від оподаткування ПДВ?**

Центр післядипломної освіти проводить освітню діяльність відповідно до ліцензії у сфері післядипломної освіти з підвищення кваліфікації у галузі знань «Цивільна безпека», здійснює навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів з питань цивільного захисту, забезпечення надання інших освітніх послуг та методичного супроводу суб'єктів господарювання, що проводять навчання населення діям у надзвичайних, аварійних ситуаціях та в умовах терористичного акту, а також навчання з питань пожежної безпеки. Чи є такі послуги звільненими від оподаткування ПДВ на підставі п.п. 197.1.2 ПКУ?

Освітня **послуга** — комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання (п. 18 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII). За загальним правилом **постачання послуг**, місце постачання яких розташоване на митній території України, є **об'єктом оподаткування ПДВ** (п.п. «б» п. 185.1 Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI, далі — ПКУ). Водночас відповідно до п.п. 197.1.2 ПКУ звільняються від оподаткування операції з постачання послуг зі **здобуття вищої освіти** навчальними закладами, що **мають ліцензію на постачання таких послуг**. До таких послуг належать послуги, визначені у п.п. «а»–«й» п.п. 197.1.2 ПКУ, зокрема послуги з усіх **видів освітньої діяльності, які постачаються закладами вищої освіти**, у тому числі для здобуття іншої вищої та післядипломної освіти (п.п. «г» п.п. 197.1.2 ПКУ). У нашій ситуації **ці умови виконуються**, адже центр післядипломної освіти:

- надає освітню послугу зі здобуття вищої освіти;
- надає освітню послугу на підставі ліцензії.

Тож в ІПК ГУ ДПС у Волинській області від 03.04.2023 № 810/ІПК/03-20-04-02-06 (див. с. 6) податківці зазначили: оскільки Центр має статус закладу післядипломної освіти та ліцензію на провадження освітньої діяльності у сфері післядипломної освіти для осіб з вищою освітою, то операції Центру з постачання послуг із освітньої діяльності підлягатимуть **звільненню від оподаткування ПДВ згідно з п.п. 197.1.2 ПКУ**.

Алла Головка, експерт газети

Відпустка на дітей батьку дитини, якщо мати не працює

Працівник — батько, перебуває у шлюбі, має дитину з інвалідністю, мати дитини ніде не працює. Він звернувся до нас щодо надання йому додаткової оплачуваної відпустки тривалістю 10 календарних днів як батьку дитини з інвалідністю.

1. Чи має батько право на таку відпустку?
2. Чи потрібно батьку надати документ, який підтверджує, що мати не скористалася такою відпусткою? Якщо потрібно, то який це може бути документ якщо мати ніде не працює?

Соціальна відпустка «на дітей» надається щороку тривалістю 10 к.дн. (а за наявності декількох підстав — 17 к.дн.) на підставі ст. 182¹ і ст. 186¹ Кодексу законів про працю від 10.12.1971 та ст. 19 Закону України «Про відпустки» від 15.11.1996 № 504/96-ВР.

3 09.05.2021 право на відпустку **отримав також і батько дітей**.

ЦИТАТА. «Стаття 19. Додаткова відпустка працівникам, які мають дітей або повнолітню дитину — особу з інвалідністю з дитинства підгрупи А І групи

Одному з батьків, які мають двох або більше дітей віком до 15 років, або дитину з інвалідністю, <...> надається щорічно додаткова оплачувана відпустка тривалістю 10 календарних днів без урахування святкових і неробочих днів (стаття 73 Кодексу законів про працю України).

(витяг зі ст. 19 Закону про відпустки)

Отже, відповідь на перше запитання — **так, батько дитини має право взяти таку відпустку**. Звісно, за умови, що мати дітей такою відпусткою не користується за цей календарний рік, адже визначено, що відпустка надається **одному з батьків**.

Підкреслимо: ст. 19 Закону про відпустки додаткових вимог щодо документального підтвердження факту невикористання відпустки іншим із батьків **не висуває**. Тож вважаємо, що для надання відпустки батьку дитини достатньо його заяви про надання відпустки, де він зазначає інформацію про те, що дружина не користувалася цією відпусткою, бо не працює.

Але, **на думку Мінекономіки, працівник має надати підтвердження, що мати дітей такою відпусткою не скористалася**. Так, у листах від 20.08.2021 № 4712-03/42338-01 та від 27.08.2021 № 4712-06/42842-07 Мінекономіки зазначає,

що законодавством не визначено конкретного переліку документів, які слід пред'явити одному з батьків для підтвердження того, що інший з них не скористався правом на зазначену соціальну відпустку. Тож, на думку Міністерства, роботодавцю **може бути наданий будь-який документ, який з достатньою достовірністю підтверджує, що іншому з батьків дітей не надавалася ця відпустка**. Рішення про надання зазначеної соціальної відпустки ухвалює керівник **з огляду на надані документи**. Звісно, які ці документи, Мінекономіки не каже. Якщо ви хочете дослухатися до позиції Мінекономіки, то яким документом підтвердити, що дружина не користувалася відпусткою, бо не працює? Складне питання. Наприклад, це може бути:

- довідка з Центру зайнятості про те, що дружина зареєстрована як безробітна;
- інформація з Реєстру застрахованих осіб (якщо є можливість, то безпосередньо у ПФУ або через вебпортал).

 Алла Головка, експерт газети

ДОКУМЕНТИ ДО КОНСУЛЬТАЦІЇ

ГУ ДПС У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Щодо оподаткування ПДВ операцій з надання освітніх послуг

ІПК від 03.04.2023 № 810/ІПК/03-20-04-02-06

Головне управління ДПС у Волинській області розглянуло звернення щодо порядку оподаткування податком на додану вартість операцій з надання освітніх послуг та методичного супроводу суб'єктів господарювання, що проводять навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях та в умовах терористичного акту, та, керуючись статтею 52 глави 3 розділу II Податкового кодексу України (далі — Кодекс), повідомляє.

Як викладено у зверненні, Центр є юридичною особою публічного права, яка має статус закладу післядипломної освіти, та проводить освітню діяльність відповідно до ліцензії у сфері післядипломної освіти з підвищення кваліфікації у галузі знань «Цивільна безпека».

Згідно з наказом Міністерства освіти та науки України від 14.01.2020 № 14-л Центру видана ліцензія на провадження освітньої діяльності у сфері післядипломної освіти для осіб з вищою освітою.

Центр є бюджетною установою, та здійснює навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів з питань цивільного захисту, забезпечення надання інших освітніх послуг та методичного супроводу суб'єктів господарювання, що проводять навчання населення діям у надзвичайних, аварійних ситуаціях та в умовах терористичного акту, а також навчання з питань пожежної безпеки.

Центр проводить навчання як за державним замовленням, так і за контрактом.

Враховуючи викладене, Центр просить надати індивідуальну податкову консультацію з питання можливості застосування податкової пільги з податку на додану вартість відповідно до підпункту 197.1.2 пункту 197.1 статті 197 розділу V Кодексу.

Відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, регулюються нормами Кодексу (пункт 1.1 статті 1 розділу I Кодексу).

Відповідно до пункту 5.3 статті 5 розділу I Кодексу інші терміни, що застосовуються у Кодексі і не визначаються ним, використовуються у значенні, встановленому іншими законами.

Основні засади функціонування системи вищої освіти регулюються законами України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII «Про освіту» (далі — Закон № 2145) і від 01 липня 2014 року № 1556-VII «Про вищу освіту» (далі — Закон № 1556).

Пунктом 7 частини першої статті 1 Закону № 1556 визначено, що заклад вищої освіти — окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей.

Освітня діяльність — діяльність суб'єкта освітньої діяльності, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній та/або неформальній освіті (підпункт 17 частини першої статті 1 Закону № 2145).

Освітня послуга — комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання (підпункт 18 частини першої статті 1 Закону № 2145).

Післядипломна освіта — це спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її професійних знань, умінь та навичок або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду.

Післядипломна освіта включає здобуття другої (наступної) вищої освіти — здобуття ступеня бакалавра (магістра) за іншою спеціальністю на основі здобутої вищої освіти не нижче ступеня бакалавра та практичного досвіду (частина перша статті 60 Закону № 1556).

Післядипломну освіту здійснюють заклади післядипломної освіти або відповідні структурні підрозділи закладів вищої освіти і наукових установ (частина друга статті 60 Закону № 1556).

Згідно з частиною шостою статті 18 Закону № 2145 післядипломна освіта включає:

спеціалізацію — профільну спеціалізовану підготовку з метою набуття особою здатності виконувати завдання та обов'язки, що мають особливості в межах спеціальності; перепідготовку — освіту дорослих, спрямовану на професійне навчання з метою оволодіння іншою (іншими) професією (професіями);

підвищення кваліфікації — набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань;

стажування — набуття особою практичного досвіду виконання завдань та обов'язків у певній професійній діяльності або галузі знань.

Навчальні заклади — це дошкільні, позашкільні, загальноосвітні, професійно-технічні, вищі навчальні заклади, заклади післядипломної освіти, підвищення кваліфікації та перепідготовки, методичні установи, інші установи та заклади системи освіти (пункт 1.3 розділу I Порядку надання платних освітніх послуг державними та комунальними навчальними закладами, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України, Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України від 23.07.2010 № 736/902/758, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30.11.2010 за № 1196/18491).

Правові основи оподаткування ПДВ встановлено розділом V та підрозділом 2 розділу XX Кодексу.

Відповідно до підпунктів «а» і «б» пункту 185.1 статті 185 розділу V Кодексу об'єктом оподаткування ПДВ є операції платників податку з постачання товарів/послуг, місце постачання яких відповідно до статті 186 розділу V Кодексу розташоване на митній території України.

Під постачанням послуг розуміється будь-яка операція, що не є постачанням товарів, чи інша операція з передачі права на об'єкти права інтелектуальної власності та інші нематеріальні активи чи надання інших майнових прав стосовно таких об'єктів права інтелектуальної власності, а також надання послуг, що споживаються в процесі вчинення певної дії або провадження певної діяльності (підпункт 14.1.185 пункту 14.1 статті 14 розділу I Кодексу).

Перелік операцій, які звільнюються від оподаткування ПДВ, визначено статтею 197 розділу V Кодексу.

Відповідно до підпункту 197.1.2 пункту 197.1 статті 197 розділу V Кодексу звільнюються від оподаткування ПДВ операції з постачання послуг із здобуття вищої, середньої, професійно-технічної та дошкільної освіти навчальними закладами, у тому числі навчання аспірантів і докторантів, навчальними закладами, що мають ліцензію на постачання таких послуг, у тому числі постачання послуг з дистанційного навчання в мережі Інтернет, у разі, якщо мережа Інтернет використовується виключно як засіб комунікації між викладачем і слухачем, а також послуг з виховання та навчання дітей у будинках культури, дитячих музичних, художніх, спортивних школах і клубах, школах мистецтв та послуг з проживання учнів або студентів у гуртожитках.

До таких послуг належать послуги, визначені у підпунктах «а»–«й» підпункту 197.1.2 пункту 197.1 статті 197 розділу V Кодексу, зокрема послуги усіх видів освітньої діяльності, які постачаються закладами професійної (професійно-технічної) освіти (підпункт «г» підпункту 197.1.2 пункту 197.1 статті 197 розділу V Кодексу) та послуги з усіх видів освітньої діяльності, які постачаються вищими навчальними закладами, у тому числі для здобуття іншої вищої та післядипломної освіти (підпункт «г» підпункту 197.1.2 пункту 197.1 статті 197 розділу V Кодексу).

Враховуючи викладене, та виходячи із аналізу норм Кодексу та інших нормативно-правових актів зазначених вище, опису питання і фактичних обставин, наявних у зверненні, Головне управління ДПС у Волинській області повідомляє, що оскільки Центр має статус закладу післядипломної освіти та ліцензію на провадження освітньої діяльності у сфері післядипломної освіти для осіб з вищою освітою, то операції Центру з постачання послуг із освітньої діяльності підлягатимуть звільненню від оподаткування ПДВ згідно з підпунктом 197.1.2 пункту 197.1 статті 197 розділу V Кодексу.

Разом з цим, з метою уникнення неоднозначного трактування норм чинного законодавства, зокрема у частині правомірності віднесення зазначених у зверненні заходів, які здійснюються Центром, до категорії послуг із освітньої діяльності, Головне управління ДПС у Волинській області рекомендує Центру звернутися до Міністерства освіти і науки України як до головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах, зокрема освіти та здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів освіти, підприємств, установ та організацій, які надають послуги у сфері освіти або провадять іншу діяльність, пов'язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування і форми власності.

Індивідуальна податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію (пункт 52.2 статті 52 глави 3 розділу II ПКУ).

Б

Оподаткування

ЗВІТУВАННЯ ПРО ВІДРЯДЖЕННЯ, ПЕРЕБІГ СТРОКІВ, ПЕРЕВІРКИ ТА ІНШІ ЗМІНИ: ВИВЧАЄМО ЗАКОН № 3219

Алла Головка,

експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»

(коментар до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану» від 30.06.2023 № 3219-IX)

ПРО ЩО ЙДЕТЬСЯ?

Мета ухвалення коментованого Закону — це відновлення довоєнного стану податкової політики. Задля цього внесено зміни до низки нормативно-правових актів. І тішить, що більшість його норм не стосується бюджетників 😊. Але є й такі, на які слід звернути увагу. Зокрема, за численними змінами «причаїло-

ся» невеличке, але дуже важливе уточнення щодо порядку **звітування за службовими відрядженнями**. Далі розповімо про все докладніше.

Коментований Закон набрав чинності **01.08.2023**, отже, всі нововведення діють з цієї дати.

ЗВІТУВАННЯ ПРО ВІДРЯДЖЕННЯ

Ви добре пам'ятаєте, як з **01.04.2023** було підкориговано норми ПКУ¹ щодо оподаткування витрат на відрядження, зокрема:

- встановлено нові правила визначення **фактичної кількості днів перебування у службовому відрядженні** з метою **оподаткування добових**. Про проблеми застосування цієї норми ми писали не раз (див. газету «Бухгалтерія: бюджет», № 19/2021, с. 21 та № 24/2023, с. 16);
- змінено **підстави та строки подання Звіту** про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт, який **перейменовано в Звіт про використання коштів/електронних грошей, виданих на відрядження або під звіт** (далі — **Звіт**). **Звіт** за новою формою подають з 13.07.2023 (див. коментар в газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 26/2023, с. 7);
- визначено перелік **підтвердних документів** (абз. 5–10 п.п. «а» п.п. 170.9.1 ПКУ).

Коментуючи ці зміни, ми вказували на те, що оновлені норми ПКУ певною мірою не відповідають Інструкції № 59², зокрема, щодо:

- **підтвердних документів**. Абзаци 5–10 п.п. «а» п.п. 170.9.1 ПКУ містять один перелік, а Інструкція № 59 — інший, більш строгий. Так, згідно з п. 14 розд. I Інструкції № 59 підтвердними документами, що засвідчують вартість понесе-

них у зв'язку з відрядженням витрат, є **розрахункові документи** відповідно до Закону про РРО³ та ПКУ, а також документи, визначені цією Інструкцією;

- **підстав та строків подання Звіту**. Згідно з п.п. 170.9.4 ПКУ з **01.04.2023** **Звіт** слід **подавати тільки у двох випадках, причому в строк до закінчення місяця, наступного за місяцем, у якому платник податку завершує відрядження**. Своєю чергою, в п. 11 розд. II та в п. 17 розд. III Інструкції № 59 досі зазначено, що **в разі видачі авансу** на відрядження (в межах суми, визначеної на оплату проїзду, найм житлового приміщення і добові витрати) **Звіт подають завжди, в загальному випадку — до закінчення п'ятого банківського дня, наступного за днем прибуття до місця постійної роботи**. А якщо аванс не видавався, то податківці раніше рекомендували дотримуватися таких самих строків, як і в разі видачі авансу. А тепер говорять вже про те, що йдеться про цивільно-правові відносини, які не регулюються ПКУ⁴.

Коментуючи ці зміни, ми рекомендували подавати **Звіт** і **надалі в усіх випадках** (а не тільки тих, які зазначені в ПКУ). Це пов'язано не тільки з вимогами Інструкції № 59, а і з реєстрацією зобов'язань — від читачів надходила інформація, що казначеї не ре-

1

Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI

2

Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон, затверджена наказом МФУ від 13.03.1998 № 59.

3

Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 06.07.1995 № 265/95-ВР.

4

<https://ibuhgalter.net/material/1542/29334>

естрували зобов'язання тільки на підставі підтверджених документів, тобто без *Звіту*.

Ми чекали, що законодавці, враховуючи ці обставини, аби узгодити нормативку, внесуть зміни саме до *Інструкції № 59*, але сталося інакше. Коментованим *Законом* внесено зміни до абз. 17 п.п. «а» п.п. 170.9.1 ПКУ.

ЦИТАТА. «Суми та склад витрат на відрядження, **порядок звітування про використання коштів, виданих на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів, визначаються Кабінетом Міністрів України. Сума добових для таких категорій фізичних осіб не може перевищувати суму, встановлену цим підпунктом».**

(оновлений абз. 17 п.п. «а» п.п. 170.9.1 ПКУ)

Що це означає? Наразі **документом саме КМУ**, яким визначено «відрядні» питання, є *постанова № 98*⁵ (*Інструкцію № 59* та порядок заповнення *Звіту* затверджено наказами Мін-

фіну, а не КМУ). Щодо звітування в *постанові № 98* сказано **тільки це**: залишок коштів понад суму, витрачену згідно *Звітом*, підлягає поверненню працівником на відповідний рахунок підприємства, установи, організації, що їх видали (у разі відрядження за кордон — у грошових одиницях, в яких було видано аванс), **у встановленому законодавством порядку** (п. 5 *постанови № 98*). А яке це законодавство — ПКУ (відповідно, порядок заповнення *Звіту*) чи *Інструкція № 59*?

ВАЖЛИВО. Наразі роз'яснень щодо цього питання немає. Але все вказує на те, що в порядку звітування (зокрема, визначаючи строки звітування) слід виходити з норм *постанови № 98*, і як наслідок, норм *Інструкції № 59*.

Отже, з 01.08.2023 рекомендуємо вам звітувати щодо відряджень, дотримуючись норм *Інструкції № 59*, тобто **по-старому**. Можливо, до *Інструкції № 59* готують зміни, хоча інформації про це не було. Або ж податківці інакше трактуватимуть зміни та п. 5 *постанови № 98*, але наразі щодо цього питання безпечніше дотримуватися вимог саме *Інструкції № 59*.

ПЕРЕБІГ СТРОКІВ

Коментованим *Законом*:

- **виключено** п. 102.9 ПКУ, який передбачав, що на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану, що вводиться в Україні, зупиняється перебіг строків, визначених цим *Кодексом*, іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, крім випадків, передбачених цим *Кодексом*;
- **внесено зміни** до абз. 1 п.п. 69.9 підрозд. 10 розд. XX ПКУ.

Як наслідок, починаючи з 01.08.2023 перебіг усіх строків, визначених ПКУ, **поновлюється**. Так, в *Інформаційному листі № 4/2023*⁶

податківці наголошують, що відновлено перебіг строків надання ІПК, розгляду скарг платників податків, надання платниками податків відповідей на запити контролюючих органів.

Крім того, строк на включення до податкового кредиту (ПК) сум ПДВ (за зареєстрованими в ЄРПН податковими накладними, зокрема й складеними до введення воєнного стану на території України), встановлений п. 198.6 та п. 80 підрозд. 2 розд. XX ПКУ, починаючи з 01.08.2023 продовжується на ту кількість днів, протягом яких платник податку мав право на включення сум ПДВ до ПК, які припадають на період починаючи з дати введення воєнного стану на території України і до 01.08.2023.

ПОДАТКОВІ ПЕРЕВІРКИ

Тут для бюджетників можуть бути цікаві такі моменти.

1. До підстав, за якими можуть проводитися документальні позапланові перевірки (на період з 01.08.2023 до закінчення воєнного стану), **додано**, зокрема, таку: **за скаргою щодо ненадання покупцю**

податкової накладної/акцизної накладної або порушення порядку її складання чи реєстрації (п.п. 69.2¹ підрозд. 10 розд. XX, п. 78.1.9 ПКУ).

2. Для контролюючого органу та платників податків зупиняється відлік строку давності щодо документальних планових та позапла-

⁵ Постанова КМУ «Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів» від 02.02.2011 № 98.

⁶ <https://tax.gov.ua/media-sentr/novini/694704.html>

нових перевірок, які не передбачені *п.п. 69.2¹ та 69.35 підрозд. 10 розд. XX ПКУ*. Водночас на період такого зупинення відліку строку давності для платників податків продовжуються строки зберігання документів.

3. Відповідно до *п.п. 69.37 підрозд. 10 розд. XX ПКУ* в разі сплати платником податків протягом 30 к. дн. із дня, наступного за днем отримання податкового повідомлення-рішення (ППР), суми податкового зобов'язання, нарахованого за результатами **документальних** перевірок, штрафи, нараховані на суму такого податкового зобов'язання, вважаються скасованими, а пеня не нараховується. Це стосується лише податкових зобов'язань, нарахованих за результатами документальних перевірок. Камеральні та фактичні перевірки тут не «грають». Ба більше, такі документальні перевірки мають бути відновлені або розпочаті з 01.08.2023 та завершені до дня припинення або скасування воєнного стану. І хоча протягом 30 к. дн. (або до моменту повної

сплати, якщо вона відбудеться раніше) сума грошового зобов'язання, визначеного в ППР, вважатиметься неузгодженою, оскаржити її платник зможе лише у звичайні строки, визначені *ст. 56 та 57 ПКУ* (10 р. дн., наступних за днем отримання ППР).

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Сума податкового зобов'язання, сплаченого в порядку, передбаченому *п.п. 69.37 підрозд. 10 розд. XX ПКУ*, **не підлягає оскарженню**.

Отже, ухвалити остаточне рішення щодо оскарження (адміністративного або судового) слід до сплати відповідної суми. Після оплати шляху назад не буде. Хоча цікаво, як податківці розглядатимуть у цьому контексті ситуацію, якщо погашення сум, нарахованих за ППР, відбудеться за рахунок переплати в разі її наявності в інтегрованій картці платника. Напевно, тут важливо буде спиратися на призначення платежу у платіжних інструкціях.

САМОВИПРАВЛЕННЯ

Наразі діють дві «воєнні» норми щодо особливостей самовиправлення:

- *абз. 14 п. 69.1 підрозд. 10 розд. XX ПКУ* передбачає, що в разі самостійного виправлення платником податків ⁷ помилок, що призвели до заниження податкового зобов'язання **у звітних (податкових) періодах, що припадають на період дії воєнного стану**, такі платники звільняються від нарахування та сплати штрафних санкцій, передбачених *п. 50.1 ПКУ*, та пені;
- новий *п. 69.38 підрозд. 10 розд. XX ПКУ* визначає, що тимчасово, **на період з 01.08.2023 до припинення або скасування воєнного стану**, в разі самостійного виправлення платником

податків помилок, що призвели до заниження податкового зобов'язання, такий платник звільняється від нарахування та сплати штрафних санкцій, передбачених *п. 50.1 ПКУ*, та пені.

Тож в *п. 69.38 підрозд. 10 розд. XX ПКУ* вже не йдеться про те, що його норми стосуються самовиправлень у звітних (податкових) періодах, які припадають на період дії воєнного стану. На нашу думку, це свідчить про те, що наразі при самостійному виправленні помилок у податковій звітності **навіть за довоєнні періоди** самоштраф та пеню нараховувати **не потрібно**. Єдина умова — здійснити таке самовиправлення потрібно в період з 01.08.2023 до припинення або скасування воєнного стану. Податківці поки що не висловилися на цю тему.

ПДФО

1. Додано новий *п.п. 165.1.66 ПКУ*, відповідно до якого не включається до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку сума доходу, отриманого як **компенсація за пошкоджений/знищений об'єкт нерухомого майна** відповідно до *Закону № 2923* ⁸.

2. Відповідно до *п. 172.2 ПКУ* з метою оподаткування дохід від продажу певних об'єктів нерухомості може бути зменше-

ний на документально підтверджені витрати на придбання такого об'єкта. Наразі до *п. 172.2 ПКУ* додано *абз. «і»*, відповідно до якого до таких витрат належить також грошова сума, зазначена у житловому сертифікаті на придбання об'єкта житлової нерухомості, що був отриманий платником податку як компенсація за пошкоджений/знищений об'єкт нерухомого майна відповідно до *Закону № 2923*.

7

З дотриманням порядку, вимог та обмежень, визначених *ст. 50 ПКУ*.

8

Закон України «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» від 23.02.2023 № 2923-ІХ.

Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI.

9

Штрафи та пеня Відповідно до оновлених положень пп. 9²¹ та 9²² розд. VIII Закону про ЄСВ⁹:

- тимчасово за порушення, вчинені в період з початку дії воєнного стану **ДО 01.08.2023**, штрафні санкції, визначені ч. 11 ст. 25 Закону про ЄСВ, **не застосовуються**;
- тимчасово за період з початку дії воєнного стану **ДО 01.08.2023** платникам ЄСВ не нараховується **пеня, а нарахована пеня за цей період підлягає списанню**.

Отже, вбачаємо, що після 01.08.2023 краще не порушувати, адже тепер штрафи та пеня повернулися, на чому наголосили податківці в Інформаційному листі № 4/2023.

Перевірки А от мораторій на проведення документальних перевірок правильності нарахування, обчислення та сплати ЄСВ **продовжили й після 01.08.2023** до припинення або скасування воєнного стану (п. 9²³ розд. VIII Закону про ЄСВ).

ЄСВ

ВИНЯТОК. Але наразі з цього мораторію є винятки, адже він більше не поширюється на:

- перевірки, пов'язані з припиненням юридичної особи;
- перевірки, що проводяться на звернення платника ЄСВ.

За аналогією з грошовими зобов'язаннями, донарахованими за результатами перевірок у ППР, для сплати суми ЄСВ, нарахованого за результатами документальних перевірок, які були відновлені або розпочаті з 01.08.2023 та завершені до дня припинення або скасування воєнного стану, також надано 30-денний пільговий період. Якщо встигнути сплатити відповідну суму в цей період, то штрафи вважатимуться скасованими, а пеня не нараховуватиметься. Але після такої сплати шлях до оскарження закрито.

Б

ПДВ

ПОДАТКОВА НАКЛАДНА МАЄ «КОПІЙЧАНІ» РОЗБІЖНОСТІ З ПЕРВИНКОЮ: ЦЕ НЕ ЗАГРОЗА ДЛЯ ПОДАТКОВОГО КРЕДИТУ

Алла Головка,
експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»

(коментар до ІПК ДПС України від 29.05.2023 № 1337/ІПК/99-00-21-03-02-06; документ див. на с. 12)

Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI.

1

Ситуація така: під час складання податкової накладної (ПН) внаслідок арифметичних округлень виникли «копійчані» розбіжності з первинкою. Таке найчастіше буває в разі отримання часткової передоплати за товари/послуги, коли не вдається стовідсотково «підігнати» задані договірні параметри під отриману суму коштів. Зрештою, є проблема: в ПН обсяг постачання та/або сума ПДВ за рахунок округлення **не збігаються з визначеною сумою в документах первинного обліку**.

Зазначимо, що позиція податківців щодо цього питання, висловлена в коментованій ІПК,

не нова, тож лише підтверджує позицію податкового органу, яка залишається незмінною певний період часу.

Так, контролери зазначили, що згідно з п. 198.6 ПКУ¹ отримані покупцем з ЄРПН ПН є підставою для віднесення сум ПДВ до податкового кредиту (ПК). Водночас право на нарахування ПК виникає у покупця товарів/послуг на підставі ПН, складених із дотриманням норм ПКУ та зареєстрованих в ЄРПН продавцем на такого покупця за фактом здійснення господарської операції. Водночас в ІПК, що коментується, податківці нагадують, що всі

ці норми працюють **за умови відповідності показників ПН первинним документам.**

Водночас помилки в реквізитах, визначених п. 201.1 ПКУ (крім коду товару згідно з УКТ ЗЕД), **які не заважають ідентифікувати здійснену операцію**, її зміст (товар/послугу, що постачаються), період, сторони та суму податкового зобов'язання, **не можуть бути причиною неприйняття ПН в електронному вигляді** (п. 201.10 ПКУ).

З огляду на це податківці роблять висновок, що розбіжність (на 1, 2 копійки) між обсягом постачання і сумою ПДВ, зазначеними

у видатковій накладній (актах наданих послуг тощо), та такими самими показниками ПН, яка виникла за рахунок арифметичних округлень, **не може бути єдиною причиною для невизнання ПК.** Отже, на підставі такої ПН (за умови дотримання інших правил, визначених ПКУ) **платник ПДВ має підстави включити суму ПДВ до складу ПК.**

Погоджуємося, що «копійчані» розбіжності між ПН та первинкою не заважають ідентифікувати здійснену операцію. Відповідно, ПН не може вважатися помилковою. Залишається лише поради лояльній позиції фіскалів.

ДОКУМЕНТ, ЩО КОМЕНТУЄТЬСЯ

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА УКРАЇНИ

Щодо підстав віднесення до податкового кредиту сум ПДВ з розбіжністю між показниками податкової накладної та первинними документами на 0,01 грн

Індивідуальна податкова консультація від 29.05.2023 № 1337/ІПК/99-00-21-03-02-06

Державна податкова служба України розглянула звернення щодо підстав віднесення до податкового кредиту сум ПДВ з розбіжністю між показниками податкової накладної та первинними документами на 0,01 грн, яка виникла за рахунок арифметичних округлень, та, керуючись статтею 52 глави 3 розділу II Податкового кодексу України (далі — ПКУ), повідомляє.

У своєму зверненні платник податку повідомив, що при складанні податкової накладної постачальником на попередню оплату за рахунок арифметичних округлень виникла розбіжність на 0,01 грн між показниками податкової накладної та показниками, зазначеними у платіжному дорученні.

Враховуючи вищевикладене, платник податку просить надати індивідуальну податкову консультацію з питання, чи може платник на підставі такої податкової накладної (за умови дотримання інших правил, визначених ПКУ для формування податкового кредиту) включити суму ПДВ до складу податкового кредиту?

Відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, регулюються нормами ПКУ (пункт 1.1 статті 1 розділу I ПКУ).

Згідно з пунктом 44.1 статті 44 розділу II ПКУ для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних із визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством.

Платникам податків забороняється формувати показники податкової звітності, митних декларацій на підставі даних, не підтверджених документами, що визначені абзацом першим пункту 44.1 статті 44 розділу II ПКУ.

Правові основи оподаткування ПДВ встановлено розділами I, V та підрозділом 2 розділу XX Кодексу.

Пунктом 201.1 статті 201 розділу V ПКУ встановлено, що на дату виникнення податкових зобов'язань платник податку зобов'язаний скласти податкову накладну в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації у порядку, визначеному законодавством, кваліфікованого електронного підпису уповноваженої платником особи та зареєструвати її в Єдиному реєстрі податкових накладних (далі — ЄРПН) у встановлений ПКУ термін. Зазначеною нормою ПКУ також визначено перелік обов'язкових реквізитів, які підлягають відображенню у податковій накладній.

Податкова накладна складається на кожне повне або часткове постачання товарів/послуг, а також на суму коштів, що надійшли на поточний рахунок як попередня оплата (аванс) (пункт 201.7 статті 201 розділу V ПКУ).

Відповідно до пункту 201.10 статті 201 розділу V ПКУ при здійсненні операцій з постачання товарів/послуг платник податку — продавець товарів/послуг зобов'язаний в установлені терміни скласти податкову накладну, зареєструвати її в ЄРПН та надати покупцю за його вимогою.

Податкова накладна, складена та зареєстрована в ЄРПН платником податку, який здійснює операції з постачання товарів/послуг, є для покупця таких товарів/послуг підставою для нарахування сум податку, що відносяться до податкового кредиту.

Помилки в реквізитах, визначених пунктом 201.1 статті 201 розділу V ПКУ (крім коду товару згідно з УКТ ЗЕД), які не заважають ідентифікувати здійснену операцію, її зміст (товар/послугу, що постачаються), період, сторони та суму податкових зобов'язань, не можуть бути причиною неприйняття податкових накладних у електронному вигляді.

Згідно з пунктом 198.6 статті 198 розділу V ПКУ податкові накладні, отримані з ЄРПН, є для отримувача товарів/

послуг підставою для нарахування сум податку, що відносяться до податкового кредиту.

Згідно з пунктом 201.2 статті 201 розділу V ПКУ форма та порядок заповнення податкової накладної затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Відповідно до пункту 4 Порядку заповнення податкової накладної, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31.12.2015 № 1307 <...> (далі — Порядок № 1307), усі графи податкової накладної, що мають вартісні показники, заповнюються в гривнях з копійками, крім випадків, визначених Порядком № 1307.

Підпунктом 9 пункту 16 Порядку № 1307 визначено, що до графи 11 вноситься сума ПДВ.

Графа 11 розділу Б податкової накладної заповнюється у гривнях з копійками, але з урахуванням особливостей здійснення окремих операцій з постачання товарів/послуг допускається зазначення в цій графі показника з урахуванням арифметичного округлення до 6 знаків включно після коми.

Необхідною кількістю знаків після коми у кількісному показнику вважається така кількість, якої достатньо для вірного розрахунку вартісного показника у графі 10 податкової накладної та рядків I–IX розділу А податкової накладної.

Значення графи 11 розділу Б податкової накладної «Сума ПДВ» розраховується шляхом множення графи 10 розділу Б податкової накладної «Обсяги постачання (база оподаткування) без урахування ПДВ» на ставку податку.

Згідно з пунктом 198.3 статті 198 розділу V ПКУ податковий кредит звітного періоду визначається виходячи з договірної (контрактної) вартості товарів/послуг та складається із сум податків, нарахованих (сплачених) платником податку за ставкою, встановленою пунктом 193.1 статті 193 розділу V ПКУ, протягом такого звітного періоду у зв'язку з придбанням або виготовленням товарів та наданням послуг, придбанням (будівництвом, спорудженням) основних фондів (основних засобів, у тому числі інших необоротних матеріальних активів та незавершених капітальних інвес-

тицій у необоротні капітальні активи), ввезенням товарів та/або необоротних активів на митну територію України.

Не відносяться до податкового кредиту суми податку, сплаченого (нарахованого) у зв'язку з придбанням товарів/послуг, не підтверджені зареєстрованими в ЄРПН податковими накладними/розрахунками коригування до таких податкових накладних чи не підтверджені митними деклараціями (тимчасовими, додатковими та іншими видами митних декларацій, за якими сплачуються суми податку до бюджету при ввезенні товарів на митну територію України), іншими документами, передбаченими пунктом 201.11 статті 201 розділу V ПКУ (пункт 198.6 статті 198 розділу V ПКУ).

Право на віднесення сум ПДВ до податкового кредиту виникає у платника податку — покупця товарів/послуг на підставі податкової накладної, складеної з дотриманням норм податкового законодавства та зареєстрованої в ЄРПН платником податку — постачальником товарів/послуг на такого покупця за фактом здійснення господарської операції з постачання товарів/послуг на дату «першої події». Показники такої податкової накладної мають відповідати первинним (бухгалтерським) документам, складеним за такою господарською операцією.

Разом з тим, якщо розбіжність на 0,01 грн між вартістю послуги з урахуванням ПДВ та сумою попередньої оплати (авансу) та/або між сумою ПДВ в первинних документах та сумою ПДВ у податковій накладній виникла за рахунок арифметичних заокруглень, то така розбіжність не може бути єдиною підставою для невизнання податкового кредиту на підставі такої податкової накладної, а тому на підставі такої податкової накладної (за умов дотримання інших правил, визначених ПКУ для формування податкового кредиту) платник податку має підстави включити суму ПДВ до складу податкового кредиту.

Відповідно до пункту 52.2 статті 52 глави 3 розділу II Кодексу індивідуальна податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію.

Б

Місцеве самоврядування

ПЕРЕВЕДЕННЯ НА ІНШУ ПОСАДУ В ОМС В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ: КОЛИ МОЖЛИВЕ? РОЗ'ЯСНЮЄ НАДС

Алла Головка,

експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»

(коментар до роз'яснення НАДС від 03.07.2023 № 169-р/з; документ див. на с. 15)

Нагадуємо, що в газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 20/2023, с. 19 ми розглянули нюанси переведення на рівнозначну (чи вищу) посаду в органах місцевого самоврядування (ОМС) в умовах воєнного стану. Наразі НАДС також вирішило висловитися на цю тему в коментованому роз'ясненні, де повністю підтвердила наші слова.

Зазначимо, що потреба розглянути зазначену тему виникла у зв'язку з вимогами ст. 10 Закону № 389¹, які діють з 20.05.2022. Так, відповідно до абз. 1 ч. 5 ст. 10 Закону № 389 в період воєнного стану посадові особи ОМС призначаються на посади сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради **без конкурсного відбору, обов'язковість якого передбачена законом**.

Водночас абз. 2 ч. 5 ст. 10 Закону № 389 встановлено, що посадові особи, прийняті на посади в умовах воєнного стану, відповідно до абз. 1 ч. 5 ст. 10 Закону № 389 **не можуть бути переведені на посади** в ОМС.

На це звертало увагу НАДС і в роз'ясненні від 25.10.2022 № 161 р/з (див. газету «Бухгалтерія: бюджет», № 41/2022, с. 9).

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! В газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 20/2023, с. 19 ми підкресливали, що вимога абз. 2 ч. 5 ст. 10 Закону № 389 поширюється виключно на тих посадових осіб, які були призначені без конкурсу в період воєнного стану з 20.05.2022. Якщо ж особа була призначена за загальною процедурою до 20.05.2022, то застосовується законодавство з питань служби в органах місцевого самоврядування, яке передбачає переведення за певних умов, — це і підтвердило НАДС в коментованому роз'ясненні.

Ці питання на прикладах ми розглянули в газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 20/2023, с. 19, а зараз тільки окреслимо головне — див. таблицю.

Переведення посадових осіб ОМС в період воєнного стану

Коли призначено посадову особу	Чи можна перевести на рівнозначну (вищу, нижчу) посаду?
В період воєнного стану (з 20.05.2022) без конкурсу відповідно до абз. 1 ч. 5 ст. 10 Закону № 389	<p>Ні, не можна.</p> <p>Абзацом 2 ч. 5 ст. 10 Закону № 389 встановлено, що посадові особи, прийняті на посади в умовах воєнного стану, відповідно до абз. 1 ч. 5 ст. 10 Закону № 389 не можуть бути переведені на посади в ОМС.</p> <p>Зазначених осіб приймають за строковим трудовим договором, адже після припинення чи скасування воєнного стану, але не пізніше 6 місяців з дня його припинення, за відповідними посадами оголошують конкурс. Граничний строк перебування особи на відповідній посаді, призначення на яку відбулося під час дії воєнного стану, становить не більше 12 місяців після припинення чи скасування воєнного стану (ч. 5, абз. 2 ч. 7 ст. 10 Закону № 389). Іншого не передбачено.</p> <p>І переведення таких осіб, як ми зазначили вище, заборонено абз. 2 ч. 5 ст. 10 Закону № 389. Тож, якщо дійсно є потреба, щоб особа, прийнята без конкурсу, працювала на іншій посаді в цьому органі, то її звільняють із посади та приймають на потрібну посаду без конкурсу відповідно до абз. 1 ч. 5 ст. 10 Закону № 389. Це вже буде новий строковий трудовий договір</p>

¹ Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII.

Коли призначено посадову особу	Чи можна перевести на рівнозначну (вищу, нижчу) посаду?
До 20.05.2022 за конкурсною (або іншою) процедурою	<p>Якщо посадову особу прийнято на роботу до 20.05.2022, тобто за конкурсною (або іншою процедурою), то в цьому питанні керуємося нормами <i>Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 07.06.2001 № 2493-III</i>.</p> <p>Так, відповідно до ч. 3 ст. 10 цього Закону в разі потреби за згодою сторін посадова особа може бути переведена на рівнозначну посаду чи нижчу без конкурсного відбору. Рівнозначною посадою, на думку фахівців НАДС, є посада з однієї категорії посад ОМС (див. лист НАДС від 05.06.2020 № 4271/13-20 // «Місцева рада», № 2/2021, с. 17). Приклади застосування цієї норми див. у газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 20/2023, с. 19.</p> <p>А якщо є потреба перевести на вищу посаду, то таке переведення відбувається за результатами успішного закінчення стажування або з кадрового резерву</p>

ДО ВІДОМА. Нині опубліковано новий Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 02.05.2023 № 3077-IX, який набирає чинності через шість місяців із дня його опублікування (а це 18.02.2024), але не раніше ніж через шість місяців із дня припинення або ска-

сування воєнного стану (ці дати невідомі). Цим документом визначено нові правила проходження служби в ОМС, зокрема і правила переведення. Положення нового Закону ми розглянемо в одному з наступних номерів газети «Бухгалтерія: бюджет».

ДОКУМЕНТ, ЩО КОМЕНТУЄТЬСЯ

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Щодо переведення чи просування по службі посадових осіб місцевого самоврядування у період дії воєнного стану

Роз'яснення від 03.07.2023 № 169-р/з

Відповідно до частини другої статті 6 Закону України від 07 червня 2001 року № 2493-III «Про службу в органах місцевого самоврядування» НАДС здійснює консультативне та методичне забезпечення служби в органах місцевого самоврядування з урахуванням вимог чинного законодавства про місцеве самоврядування в Україні.

У період дії воєнного стану переведення та/або просування по службі посадових осіб місцевого самоврядування, які прийняті на службу в органи місцевого самоврядування відповідно до Закону України від 07 червня 2001 року № 2493-III «Про службу в органах місцевого самоврядування» (далі — Закон № 2493-III) або призначені на посади в органи місцевого самоврядування згідно з Законом України від 12 травня 2015 року № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану» (далі — Закон № 389-VIII), здійснюється за різними механізмами правового регулювання.

Щодо переведення та/або просування по службі посадових осіб місцевого самоврядування, які прийняті на службу в органи місцевого самоврядування відповідно до Закону № 2493-III

Згідно з абзацом п'ятим частини першої статті 10 Закону № 2493-III прийняття на службу в органи місцевого самоврядування здійснюється, зокрема, шляхом призначення відповідно сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради на кон-

курсній основі чи за іншою процедурою, передбаченою законодавством України.

Відповідно до частини другої статті 10 Закону № 2493-III проведення конкурсу та стажування при прийнятті на службу в органи місцевого самоврядування здійснюється в порядку, визначеному законодавством України про державну службу. Під законодавством України про державну службу слід розуміти підзаконні акти до Закону України від 16 грудня 1993 року № 3723-XII «Про державну службу».

Конкурс на заміщення вакантних посад в органах місцевого самоврядування у випадках, визначених Законом № 2493-III, здійснюється відповідно до Порядку проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 року № 169 (далі — Порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців).

Стажування при прийнятті на службу в органи місцевого самоврядування здійснюється відповідно до Положення про порядок стажування у державних органах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 грудня 1994 року № 804 (далі — Положення про порядок стажування у державних органах).

Згідно з частиною першою статті 16 Закону № 2493-III за рішенням органу місцевого самоврядування створюється кадровий резерв, зокрема, для зайняття посад, що затвер-

джується сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради.

Зарахування до кадрового резерву осіб, які виявили бажання зайняти посаду в органах місцевого самоврядування, здійснюється відповідно до Типового порядку формування кадрового резерву в органах місцевого самоврядування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2001 року № 1386 (далі — Типовий порядок формування кадрового резерву в органах місцевого самоврядування).

Тобто Порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців, Положення про порядок стажування у державних органах, Типовий порядок формування кадрового резерву в органах місцевого самоврядування застосовуються при прийнятті на службу в органи місцевого самоврядування відповідно до Закону № 2493-III.

Відповідно до частини третьої статті 10 Закону № 2493-III у разі необхідності, за згодою сторін, посадова особа місцевого самоврядування може бути переведена на рівнозначну чи нижчу посаду або посаду радника чи консультанта без конкурсного відбору.

Згідно з пунктом 5 Порядку проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців переведення на рівнозначну або нижчу посаду в одному державному органі, а також просування по службі державних службовців, які зараховані до кадрового резерву чи успішно пройшли стажування у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, може здійснюватися без конкурсного відбору.

Відповідно до пунктів 1 та 11 Типового порядку формування кадрового резерву в органах місцевого самоврядування для зайняття посад і просування по службі створюється за рішенням органу місцевого самоврядування кадровий резерв.

Просування по службі посадової особи місцевого самоврядування, зарахованої до кадрового резерву, може здійснюватися за рішенням сільського, селищного, міського голови, голови районної, районної у місті, обласної ради поза конкурсом.

Відповідно до пункту 8 Положення про порядок стажування у державних органах державний службовець після успішного закінчення стажування може бути переведений на посаду за рішенням керівника відповідного державного органу без конкурсного відбору.

Отже, на думку НАДС, посадова особа місцевого самоврядування, яка прийнята на службу в органи місцевого самоврядування відповідно до Закону № 2493-III, у період

дії воєнного стану, може бути переведена без конкурсного відбору на:

- рівнозначну чи нижчу посаду або посаду радника чи консультанта;
- на вищу посаду за результатами успішного закінчення стажування або з кадрового резерву.

Щодо переведення та/або просування по службі посадових осіб місцевого самоврядування, які призначені на посади в органи місцевого самоврядування згідно із Законом № 389-VIII

У зв'язку з введенням воєнного стану на території України, Законом № 389-VIII передбачено спрощену процедуру призначення громадян України на посади в органи місцевого самоврядування.

Згідно з абзацом першим частини п'ятої статті 10 Закону № 389-VIII у період дії воєнного стану особи призначаються, зокрема, на посади в органах місцевого самоврядування сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради без конкурсного відбору, обов'язковість якого передбачена законом, на підставі поданої заяви, заповненої особової картки встановленого зразка та документів, що підтверджують наявність у таких осіб громадянства України, освіти та досвіду роботи згідно з вимогами законодавства, встановленими щодо відповідних посад.

Відповідно до абзацу другого частини п'ятої статті 10 Закону № 389-VIII посадові особи місцевого самоврядування, призначені відповідно до абзацу першого цієї частини, не можуть бути переведені на інші посади в органах місцевого самоврядування.

Таким чином, посадові особи місцевого самоврядування, призначені відповідно до абзацу першого частини п'ятої статті 10 Закону № 389-VIII, у період дії воєнного стану, не можуть бути переведені на:

- рівнозначну чи нижчу посаду або посаду радника чи консультанта відповідно до частини третьої статті 10 Закону № 2493-III та пункту 5 Порядку проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців;

- вищу посаду за результатами успішного закінчення стажування або з кадрового резерву відповідно до Положення про порядок стажування у державних органах або Типового порядку формування кадрового резерву в органах місцевого самоврядування.

Окремо повідомляємо, що роз'яснення міністерств, інших центральних органів виконавчої влади мають лише інформаційний характер і не встановлюють правових норм.

Голова Наталія АЛЮШИНА

Б

ПІДТРИМКА ЗАХОДІВ ТЕРОБОРОНИ МІСЦЕВИМИ РАДАМИ: РОЗГЛЯДАЄМО ВАРІАНТИ

Людмила Линник,
юрист газети «Бухгалтерія: бюджет»

Бойові дії на території України не вщухають, і місць, які не зачепила війна, в нашій державі майже не лишилося. Між тим завдання органів місцевого самоврядування — дбати про підпорядковані території та безпеку населення, що на ній проживає. Тож жодна громада не лишається осторонь заходів тероборони та нацспротиву і всіляко сприяє їх виконанню підрозділами тероборони, ЗСУ, Нацполіції, ДСНС тощо. Про можливі варіанти такої підтримки розкажемо в цій статті.

МІСЦЕВА ПРОГРАМА ПІДТРИМКИ І ВИКОНАННЯ ЗАХОДІВ ТЕРОБОРОНИ ТА УСУНЕННЯ НАСЛІДКІВ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РФ

Місцева рада представляє відповідну територіальну громаду та здійснює від її імені та в її інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією України та законами України (ст. 10 Закону про МС¹).

Відповідно до п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону про нацспротив² **національний спротив** — це комплекс заходів, які організуються та здійснюються з метою сприяння обороні України шляхом максимально широкого залучення громадян України до дій, спрямованих на забезпечення воєнної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності держави, стримування і відсіч агресії та завдання противнику неприйнятних втрат, з огляду на які він буде змушений припинити збройну агресію проти України.

До повноважень **виконавчих органів місцевих рад** належить з-поміж іншого організація та участь у здійсненні заходів, **пов'язаних із мобілізаційною підготовкою, підготовкою і виконанням завдань тероборони, на відповідній території** (п. 3 ч. 1 ст. 36 Закону про МС).

Відповідно до ст. 23 Закону про нацспротив фінансування та матеріально-технічне забезпечення національного спротиву здійснюються за рахунок і в межах коштів держбюджету, **місцевих бюджетів**, а також з інших не заборонених законодавством України джерел.

Сільські, селищні, міські ради **забезпечують у межах відповідних видатків місцевих бюджетів належне фінансування заходів національного спротиву місцевого значення та підготовки громадян України до національного спротиву** (п. 2 ч. 2 ст. 14 Закону про нацспротив).

Пункт 22 ч. 1 ст. 26 Закону про МС до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад відносить вирішення питань про затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, **цільових** програм з інших питань місцевого самоврядування. Підготовкою та виконанням таких програм займаються виконавчі органи відповідних рад (п.п. 1 п. «а» ч. 1 ст. 27 Закону про МС).

Проаналізувавши норми Закону № 1621³ щодо визначення державних цільових програм та чинного законодавства, що регулює діяльність органів місцевого самоврядування (далі — ОМС), можемо сказати, що **місцева цільова програма** — це сукупність взаємопов'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками виконання та ресурсним забезпеченням з усіма залученими виконавцями, спрямованих на розв'язання найактуальніших проблем розвитку відповідного населеного пункту (території) або окремих його галузей економіки чи соціально-культурної сфери, реалізація яких здійснюється з використанням коштів місцевого бюджету та інших залучених коштів.

Підставою для розробки місцевої цільової програми є:

- існування проблеми на рівні відповідної громади, розв'язання якої можливе за виконання певних заходів;
- відповідність мети програми пріоритетним напрямкам розвитку громади;
- наявність коштів місцевого бюджету та інших джерел, матеріально-технічних

¹ Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР

² Закон України «Про основи національного спротиву» від 16.07.2021 № 1702-ІХ.

³ Закон України «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 № 1621-ІВ.

та інших ресурсів для реалізації вищевказаних заходів.

Місцева програма містить узагальнені показники і цілі, складається здебільшого з текстової частини (визначення проблеми, аналіз причин її виникнення, шляхи вирішення, цілі, очікувані результати, потреба в ресурсах) та може включати декілька напрямів фінансування за бюджетними програмами, паспорт яких складається за *Правилами № 836*⁴, з фінансуванням завдань за конкретним напрямом.

ДО ВІДОМА. Тож місцева рада може затвердити **комплексну місцеву програму щодо громадського порядку та безпеки**, одним з розділів якої буде **тероборона**, чи **програму з організації і забезпе-**

чення заходів тероборони, запобігання і усунення наслідків надзвичайних ситуацій, що визначатимуть всі пріоритети і напрями діяльності в цій сфері та фінансуватимуться за відповідними бюджетними програмами.

.....
 БКУ⁵ також дозволяє здійснювати такі видатки **з усіх рівнів бюджету** (ст. 91 БКУ). Код КПКВКМБ слід обирати залежно від спрямованості програми, керуючись *наказом № 793*⁶.

Як можуть бути способи сприяння теробороні та нацспротиву? Якщо йдеться про забезпечення органів ЗСУ, поліції, ДСНС тощо, то це має бути фінансування **за допомогою передачі коштів субвенції з держбюджету.**

СУБВЕНЦІЯ З МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ ДЕРЖАВНОМУ БЮДЖЕТУ

Чи можливо? Нагадаємо, що відповідно до ч. 2 ст. 85 БКУ забороняється планувати та здійснювати видатки, не віднесені до місцевих бюджетів цим Кодексом, а також здійснювати впродовж бюджетного періоду видатки на утримання бюджетних установ одночасно з різних бюджетів, **крім випадків**, коли такі видатки здійснюються за рішенням відповідної місцевої ради за **рахунок вільного залишку бюджетних коштів або перевиконання дохідної частини загального фонду** місцевого бюджету за умови відсутності простроченої кредиторської заборгованості такого бюджету за захищеними статтями видатків на останню звітну дату, що передує плануванню видатків, або за рішенням КМУ. Такі видатки здійснюються шляхом надання **міжбюджетного трансферту з відповідного місцевого бюджету.**

Військові частини, органи Нацполіції, ДСНС тощо, як відомо, фінансуються з держбюджету. Тобто за нормами ч. 2 ст. 85 БКУ для підтримки державних установ місцева рада в мирний час могла **перерахувати міжбюджетний трансферт за таких умов:**

- тільки за рахунок **вільного залишку бюджетних коштів** або перевиконання дохідної частини загального фонду місцевого бюджету;
- тільки за **відсутності простроченої кредиторської заборгованості** місцевого бюджету за захищеними статтями видатків на останню звітну дату.

Так і діяли **в мирний час**, дотримуючись цих умов. Але війна диктує свої правила, тож майже

рік тому з'явився п. 22⁵ розд. VI «Прикінцеві та перехідні положення» БКУ, який передбачає таке.

ЦИТАТА. «22⁵. Установити, що у період дії воєнного стану та з метою відсічі збройної агресії Російської Федерації проти України, забезпечення національної безпеки, заходів територіальної оборони, підтримки місцевої інфраструктури, соціального захисту населення органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, військово-цивільні адміністрації або військові адміністрації (у разі їх утворення) **можуть приймати рішення про:**

здійснення, як виняток з положень частини другої статті 85 цього Кодексу, **видатків не віднесених до відповідних місцевих бюджетів цим Кодексом, і видатків на утримання бюджетних установ одночасно з різних бюджетів.** Такі видатки **здійснюються шляхом надання міжбюджетного трансферту з відповідного місцевого бюджету.**

(п. 22⁵ розд. VI «Прикінцеві та перехідні положення» БКУ)

.....
 Тож із того часу **додаткових умов** для надання міжбюджетного трансферту (як-от за рахунок вільного залишку та відсутність заборгованості) **не висувається.**

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Про те, що фінансування має здійснюватися **саме наданням субвенції з місцевого бюджету державному бюджету**, зазначає й Мінфін у *листі від 01.08.2023*

4

Правила складання паспортів бюджетних програм місцевих бюджетів та звітів про їх виконання, затверджені наказом МФУ від 26.08.2014 № 836.

5

Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI.

6

Наказ МФУ «Про затвердження складових Програмної класифікації видатків та кредитування місцевого бюджету» від 20.09.2017 № 793.

№ 10010-38-5/21002 (див. с. 21), підкреслюючи, що органи місцевого самоврядування **не наділені повноваженнями щодо закупівлі озброєння, бойової техніки, модернізації та ремонту озброєння тощо.**

Зазначимо, що питання про можливість самостійного придбання місцевими радами певних матцінностей для передачі їх військовим, нацполіції тощо піднімалося вже не раз. Так, ще в 2022 році Асоціація міст України звернулася до Уряду з ініціативою змін в законодавстві, які б надали ОМС можливість закупівель на потреби ЗСУ необхідного обладнання — дронів, пікапів, бронезилетів тощо. Шість місяців відповідні зміни опрацьовувалися і були підтримані Міністерством оборони. Але, на жаль, ці зміни так і не були підтримані Урядом. Втім, нині знову маємо певні зрушення в цьому питанні. Так, у Верховній Раді України зареєстровано два законопроекти, які дозволяють ОМС надавати фінансову та матеріальну підтримку сектора безпеки і оборони в період дії воєнного стану (законопроекти від 04.08.2023 № 9559 та № 9560).

А до ухвалення цих документів ОМС не можуть самостійно закупити озброєння, бойову техніку для передачі її ЗСУ, нацполіції тощо — тільки шляхом передання субвенції.

Отже, наразі такі видатки здійснюються шляхом надання міжбюджетного трансферту з відповідного місцевого бюджету за **КПКВКМБ 9820** «Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на перерахування коштів в умовах воєнного стану або для здійснення згідно із законом заходів загальної мобілізації та з метою відсічі збройної агресії Російської Федерації проти України та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності». ОМС можуть включати до місцевих програм (крім заходів та робіт з тероборони) також заходи з підтримки інших підрозділів сил безпеки і оборони. Виконавцями таких заходів можуть бути військові частини, інші підрозділи сил безпеки та оборони, Міністерство оборони України.

При цьому до рішення про бюджет в обов'язковому порядку додають перелік установ та організацій держбюджету, які отримуватимуть виділені кошти, із зазначенням мети та/або функцій, що мають забезпечуватися цими коштами.

А в бюджетній програмі виконавцем зазначають держустанову, для якої і призначено кошти (див. лист ДКУ від 18.04.2005 № 07-04/735-3326).

Укладати договір з отримувачем трансферту в таких випадках **не передбачено.**

ДО ВІДОМА. Програми з підтримки Збройних Сил, заходи та роботи з тероборони (зокрема, матеріально-технічного забезпечення підрозділів тероборони) віднесено до видатків другої черги, які можуть здійснюватися як із загального, так і зі спеціального фонду, що передбачено **Порядком № 590**⁷.

Облік ОМС (або інша установа, уповноважена на перерахування трансферту) отримує з місцевого бюджету асигнування на виконання цієї програми. Відповідна сума коштів має бути передбачена кошторисом цієї установи серед доходів і видатків. Тож, якщо такий рух коштів не був запланований на початку року, потрібно внести зміни до кошторису установи.

Нагадаємо, що перерахуванню трансфертів на поточні видатки (а придбання запасів є поточними видатками) з місцевих бюджетів до державного бюджету відповідає **КЕКВ 2620** «Поточні трансферти органам державного управління інших рівнів» (п.п. 2.4.2 Інструкції № 333⁸). Саме за ним потрібно планувати видатки і потім вказувати його в платіжній інструкції на перерахування коштів.

Для обліку інформації про наявність та рух грошових коштів, отриманих як трансферти, можна використовувати один із двох субрахунків:

- 2313 «Реєстраційні рахунки» — коли кошти заходять на реєстраційні рахунки установи;
- 2314 «Інші рахунки в Казначействі» — коли кошти заходять на особові чи інші рахунки, що не є реєстраційними.

Для обліку надходжень, пов'язаних із перерахуванням сум трансфертів, та коштів, отриманих для виконання цільових заходів, **Порядком застосування Плану рахунків**⁹ передбачено **субрахунок 7512** «Трансферти». А облік видатків, пов'язаних із наданням трансфертів юридичним особам, передбачено вести на **субрахунок 8511** «Витрати за неопмінними операціями».

Приклад 1. ОМС перерахував військовій частині (трансферт в державний бюджет) 100 000,00 грн на придбання квадрокоптера.

7
Порядок виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану, затверджений постановою КМУ від 09.06.2021 № 590.

8
Інструкція щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету, затверджена наказом МФУ від 12.03.2012 № 333.

9
Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом МФУ від 29.12.2015 № 1219.

Таблиця 1. Перерахування коштів міжбюджетного трансферту

Зміст операції	Бухгалтерський облік		Меморіальний ордер	Підстава для запису	Сума, грн
	дебет рахунку	кредит рахунку			
1. Отримано кошти на перерахування трансферту	2313, 2314	7512	2, 14	Виписка з рахунку	100 000,00
2. Перераховано кошти	8511	2313, 2314	2	Платіжна інструкція	100 000,00

ІНШІ СПОСОБИ ПІДТРИМКИ

Часто доводиться чути від читачів питання щодо можливості самостійної закупівлі місцевими радами необхідного обладнання, матеріальних цінностей та їх передання ЗСУ, нацполіції тощо. **Підкреслимо:** якщо йдеться про придбання озброєння, бойової техніки тощо для військових частин, інших підрозділів сил безпеки та оборони, то це, як ми зазначили вище, має відбуватися **виключно шляхом надання субвенції з місцевого бюджету**, як підкреслив Мінфін у листі від 01.08.2023 № 10010-38-5/21002 (див. с. 21).

Однак є заходи, які потребують точкового, термінового чи **суто місцевого врегулювання і безпосередньо пов'язані з діяльністю громади**. В таких **виключних** випадках місцева рада може самостійно придбати матцінності та передати їх зацікавленій стороні. Як ми з'ясували вище, місцеві ради уповноважені затверджувати **власні програми тероборони та нацспротиву, планувати заходи та фінансувати їх виконання**. А наявність ч. 2 ст. 85 БКУ та п. 22⁵ розд. VI «Прикінцеві та перехідні положення» БКУ не спростовує можливостей ради затверджувати і фінансувати програми в межах ст. 91 цього Кодексу. Однак, на нашу думку, такі програми мають бути чітко обумовлені повноваженнями ОМС у сфері тероборони і нацспротиву та безпосередньо пов'язані з відповідною тергромадою.

 ДО ВІДОМА. Згідно зі ст. 91 БКУ з усіх місцевих бюджетів можуть здійснюватися видатки (п. 16, п. 17 ч. 1) на заходи у сфері захисту населення і територій від **надзвичайних ситуацій** техногенного та природного характеру в межах повноважень, встановлених законом, **заходи та роботи з тероборони та мобілізаційної підготовки місцевого значення**.

Тож залежно від категорії заходів передбачається і їх фінансування за кодом ТПКВКМБ **8240** «Заходи та роботи з територіальної оборони» чи кодом ТПКВКМБ **8110** «Заходи із запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій

та наслідків стихійного лиха». Про що йдеться? Пояснимо.

Заходи в рамках НС Варто зазначити, що відповідно до п. 24 ч. 1 ст. 2 КЦЗ¹⁰ надзвичайна ситуація (НС) — це обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена **катастрофою, аварією, пожежею**, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, **застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією**, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності.

Інженерно-технічні заходи цивільного захисту — це комплекс інженерно-технічних рішень, спрямованих на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, забезпечення захисту населення і територій від них та безпеки, що може виникнути **під час воєнних (бойових) дій або внаслідок таких дій**, а також створення умов для забезпечення сталого функціонування суб'єктів господарювання і територій в особливий період.

Місцеві ради та їх виконавчі органи наділені повноваженнями щодо реагування в умовах НС, створення і використання матеріальних резервів для запобігання та ліквідації наслідків НС (п. 15 ч. 2 ст. 19 КЦЗ, п.п. 7 п. «б» ч. 1 ст. 38 Закону про МС).

Отже, бойові дії чи їх можливість на певній території є складовою надзвичайної ситуації, як і пожежі, аварії та катастрофи, що можуть статись як наслідок атак країни-агресора. І найоптимальнішим варіантом налагодження роботи щодо виконання заходів відповідної програми із залученням підрозділів ЗСУ, тероборони, поліції та ДСНС є, на нашу думку, утворення і використання матрезерву.

Нагадаємо, що відповідно до п. 2 Порядку № 775¹¹ **матеріальний резерв** — це запас бу-

10

Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI.

11

Порядок створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, затверджений постановою КМУ від 30.09.2015 № 775.

дівельних і пально-мастильних матеріалів (ПММ), лікарських засобів та виробів медичного призначення, продовольства, **техніки, технічних засобів** та інших матеріальних цінностей (далі — матеріальні цінності), призначених для запобігання і ліквідації наслідків НС, надання допомоги постраждалому населенню, проведення невідкладних відновлювальних робіт і заходів.

Створення, утримання та поповнення регіонального та місцевого матеріальних резервів здійснюється за рахунок коштів бюджету АР Крим і місцевих бюджетів.

Отже, відповідна місцева рада має передбачити в рішенні про місцевий бюджет відповідні видатки, а виконавчий комітет цієї ради — ухвалити рішення про порядок утворення, поповнення і використання матрезерву відповідної громади. Загальний порядок утворення, поповнення та використання місцевого матрезерву ми розглядали в газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 17/2023, с. 17.

Фінансування в такому разі слід здійснювати за кодом ТПКВКМБ **8110** «Заходи із запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха».

Такі видатки є найбільш обґрунтованими, безпосередньо пов'язаними з громадою і унормованими нормативно-правовими актами.

Заходи тероборони Конкретного переліку заходів тероборони законодавство не містить.

Так, Мінфін у листі від 15.06.2023 № 05130-14-5/16317 (див. с. 23) підкреслив: *ст. 14 Закону про нацспротив* до повноважень обласних та районних рад, сільських, селищних та міських рад відносить питання фінансування заходів тероборони місцевого значення, заходів національного спротиву місцевого значення та підготовки громадян України до національного спротиву, **однак зміст таких заходів цим Законом та іншими нормативно-правовими актами не визначений**.

І загалом, як впливає із зазначених вище листів Мінфіну, він **проти** самостійного придбання радами саме **озброєння, бойової техніки, модернізації та ремонту озброєння тощо**.

А от щодо придбання інших матцінностей, не пов'язаних із озброєнням (в межах заходів нацспротиву місцевого значення), — ні.

Тож з огляду, знову ж таки, на повноваження в умовах воєнного стану та поняття нацспротиву в кожній громаді вони можуть бути своїми. Наприклад: створення, зберігання та обслуговування запасів матеріально-технічних і сировинних ресурсів, передбачених для виконання завдань підрозділів тероборони, забезпечення умов для надійного функціонування ОМС, ВА, підприємств, установ та організацій, які забезпечують життєдіяльність громади, обладнання пункту перебування підрозділів тероборони матеріально-технічними і канцелярськими засобами, засобами зв'язку, комп'ютерами та оргтехнікою, забезпечення створення умов для належного несення чергування, створення умов для відпочинку та прийому їжі черговими, обладнання та утримання місць формування підрозділів тероборони на території громади, створення матеріально-технічної бази для проведення занять (навчань, зборів) підрозділів тероборони тощо.

Такі заходи фінансуються за кодом ТПКВКМБ **8240** «Заходи та роботи з територіальної оборони».

Порядок передання і використання матеріалів під час реалізації заходів необхідно передбачити в програмі. Якщо йдеться про обладнання будівлі та її використання силами оборони, то загалом ці матцінності не вибувають із комунальної власності і користування ними сторони можуть оформити відповідно до законодавства. Щодо витратних матеріалів, то їх видають для виконання заходів згідно з визначеним радою порядком виконавцем таких заходів.

Зауважимо, що **для обліку активів, які установа придбаває, але не планує використовувати самостійно, доречно обирати субрахунок 1815** «Активи для розподілу, передачі, продажу». Потім за актом прийняття-передання їх слід списати: Дт 8511 — Кт 18, 15.

Будівлі та авто для ЗСУ Не будемо зараз детально розглядати це питання, адже:

- питання використання будівель ми розглядали в газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 18/2022, с. 22 та № 32/2022, с. 6;
- а можливості щодо забезпечення військових авто — в газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 9/2022, с. 12; № 14/2022, с. 24 та газеті «Місцева рада», № 5/2022, с. 6 та 14.

Щодо закупівлі та ремонту озброєння, військової техніки, засобів та обладнання*Лист від 01.08.2023 № 10010-38-5/21002*

Міністерство фінансів України розглянуло листи <...> стосовно надання роз'яснення щодо можливості використання установами сектору безпеки і оборони коштів, отриманих як субвенція з місцевого бюджету державним бюджетом на виконання програм соціально-економічного розвитку регіонів на розвиток, закупівлю та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання і у межах компетенції повідомляє.

Згідно зі статтею 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад віднесено затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування, а також прийняття рішень щодо передачі коштів з відповідного місцевого бюджету.

Відповідно до статті 36 зазначеного Закону до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать такі делеговані повноваження як організація та участь у здійсненні заходів, пов'язаних з мобілізаційною підготовкою, підготовкою і виконанням завдань територіальної оборони, на відповідній території, підготовка і подання відповідним районним/обласним радам пропозицій до цільових місцевих програм підготовки територіальної оборони та підготовки населення України до участі в русі національного спротиву та участь в організації їх виконання.

Статтею 23 Закону України «Про основи національного спротиву» передбачено, що фінансування та матеріально-технічне забезпечення національного спротиву здійснюються за рахунок і в межах коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів, а також з інших не заборонених законодавством України джерел.

Згідно зі статтею 14 цього Закону до повноважень обласних та районних рад, сільських, селищних та міських рад віднесено питання фінансування заходів територіальної оборони місцевого значення, заходів національного спротиву місцевого значення та підготовки громадян України до національного спротиву, сприяння створенню добровольчих формувань територіальних громад.

При цьому згідно зі статтею 8 зазначеного вище Закону добровольчі формування територіальних громад утворюються з урахуванням ресурсних та людських можливостей відповідних територіальних громад.

Водночас органи місцевого самоврядування не наділені повноваженнями щодо закупівлі озброєння, бойової техніки, модернізації та ремонту озброєння тощо.

Згідно зі статтею 23 Закону України «Про основи національного спротиву» забезпечення добровольчих формувань територіальних громад індивідуальною штатною зброєю та боєприпасами до неї здійснюється в загальній системі забезпечення Збройних Сил України. Забезпечення добровольчих формувань Сил територіальної оборони Збройних Сил України іншими видами озброєння і боєприпасами до них здійснюється за рішенням Головнокомандувача Збройних Сил України.

Відповідно до Бюджетного кодексу України (далі — Кодекс) субвенції — це міжбюджетні трансферти (кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого) для використання на певну мету в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про надання субвенції (пункти 32 і 48 частини першої статті 2 Кодексу).

Відповідно до норм Кодексу з місцевих бюджетів можуть здійснюватися видатки на заходи та роботи з територіальної оборони та мобілізаційної підготовки місцевого значення (пункт 17 частини першої статті 91 Кодексу).

Органи місцевого самоврядування (військові адміністрації з урахуванням норм Закону України «Про правовий режим воєнного стану») можуть затверджувати цільові місцеві програми підготовки територіальної оборони та підготовки населення України до участі в русі національного спротиву.

Відповідно до пункту 22⁵ Прикінцевих та перехідних положень Кодексу з метою відсічі збройної агресії російської федерації проти України, забезпечення національної безпеки, заходів територіальної оборони органи місцевого самоврядування (військові адміністрації з урахуванням норм Закону України «Про правовий режим воєнного стану») можуть включати до місцевих програм (крім заходів та робіт з територіальної оборони) також заходи з підтримки інших підрозділів сил безпеки і оборони. Виконавцями таких заходів можуть бути військові частини, інші підрозділи сил безпеки та оборони, Міністерство оборони України.

У разі визначення виконавцями заходів, передбачених такими місцевими програмами, розпорядників коштів державного бюджету (військові частини Сил територіальної оборони, інші підрозділи сил безпеки і оборони, які залучаються до виконання завдань територіальної оборони, територіальні центри комплектування та соціальної підтрим-

ки) видатки місцевих бюджетів передбачаються за кодом типової програмної класифікації видатків та кредитування місцевого бюджету 9800 «Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного розвитку регіонів».

Кошти зараховуються на спеціальні реєстраційні рахунки розпорядників бюджетних коштів державного бюджету за кодом класифікації доходів бюджету 41010600 «Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів».

Відповідно до статті 20 Кодексу у бюджетному процесі програмно-цільовий метод застосовується на рівні державного бюджету та на рівні місцевих бюджетів.

Особливими складовими програмно-цільового методу у бюджетному процесі є бюджетні програми, відповідальні виконавці бюджетних програм, паспорти бюджетних програм, результативні показники бюджетних програм.

При прийнятті рішення щодо зарахування на рахунки установ сектору безпеки і оборони субвенцій з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного розвитку, як відповідним органами місцевого самоврядування так і установам сектору безпеки і оборони необхідно враховувати в першу чергу цільове призначення цих коштів, а також відповідні заходи, завдання, напрямки використання коштів та очікувані результати, що визначені відповідною бюджетною програмою (паспортом бюджетної програми).

Зокрема, у разі надходження на спеціальний реєстраційний рахунок бюджетної установи (військової частини) Міністерства оборони України за бюджетною програмою «Розвиток, закупівля, модернізація та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання» (КПКВК 2101150) субвенцій з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного розвитку регіонів

без зазначення їх конкретного цільового призначення, бюджетні установи мають використовувати ці кошти з урахування напрямів, визначених паспортом цієї бюджетної програми.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228 (зі змінами) протягом бюджетного періоду розпорядники вносять зміни до спеціального фонду кошторису за власними надходженнями, за надходженнями субвенцій з місцевого бюджету до державного бюджету на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів, фінансування діяльності військових адміністрацій із виконання повноважень органів місцевого самоврядування на підставі довідки Казначейства про підтвердження надходжень на спеціальні реєстраційні рахунки, що відкриті в органах Казначейства, довідки про зміни до кошторису та зведення показників спеціального фонду кошторису без внесення відповідних змін до бюджетного розпису за спеціальним фондом бюджету. Розпорядники нижчого рівня подають розпорядникам вищого рівня зареєстровані та взяті на облік відповідним органом Казначейства копії затверджених довідок про зміни до кошторису за власними надходженнями.

Згідно з частиною восьмою статті 13 Кодексу платежі за рахунок спеціального фонду бюджету здійснюються в межах коштів, що фактично надійшли до цього фонду на відповідну мету (з дотриманням вимог частини другої статті 57 цього Кодексу), якщо цим Кодексом та/або законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет) не встановлено інше.

Частиною першою статті 48 Кодексу передбачено, що розпорядники бюджетних коштів беруть бюджетні зобов'язання за спеціальним фондом бюджету виключно в межах відповідних фактичних надходжень спеціального фонду бюджету (з дотриманням вимог частини другої статті 57 цього Кодексу).

Перший заступник Міністра Денис УЛЮТІН

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

Щодо заходів нацспротиву

Лист від 15.06.2023 № 05130-14-5/16317

Міністерство фінансів України розглянуло лист <...> про надання роз'яснень та в межах компетенції повідомляє.

1. Частиною другою статті 85 Бюджетного кодексу України (далі — Кодекс) встановлено, зокрема що забороняється планувати та здійснювати видатки, не віднесені до місцевих бюджетів Кодексом, а також здійснювати впродовж бюджетного періоду видатки на утримання бюджетних установ одночасно з різних бюджетів, крім випадків, коли такі видатки здійснюються за рішенням

відповідної місцевої ради за рахунок вільного залишку бюджетних коштів або перевиконання дохідної частини загального фонду місцевого бюджету за умови відсутності простроченої кредиторської заборгованості такого бюджету за захищеними статтями видатків на останню звітну дату, що передує плануванню видатків, або за рішенням Кабінету Міністрів України. Такі видатки здійснюються шляхом надання міжбюджетного трансферту з відповідного місцевого бюджету.

Разом з тим, Прикінцеві та перехідні положення Кодексу доповнено пунктом 22⁵, яким установлено, що у період дії воєнного стану та з метою відсічі збройної агресії російської федерації проти України, забезпечення національної безпеки, заходів територіальної оборони, підтримки місцевої інфраструктури, соціального захисту населення органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, військово-цивільні адміністрації або військові адміністрації (у разі їх утворення) можуть приймати рішення про здійснення, як виняток з положень частини другої статті 85 Кодексу, видатків, не віднесених до відповідних місцевих бюджетів Кодексом, і видатків на утримання бюджетних установ одночасно з різних бюджетів. Такі видатки здійснюються шляхом надання міжбюджетного трансферту з відповідного місцевого бюджету.

Слід зазначити, що для прийняття відповідних рішень пунктом 22⁵ не передбачені випадки чи умови, у тому числі, які визначені у частині другій статті 85 Кодексу.

2. Законом України від 03.03.2022 № 2118-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» Прикінцеві та перехідні положення Кодексу доповнено пунктом 22², яким установлено, що в умовах воєнного стану або для здійснення згідно із законом заходів загальної мобілізації та з метою відсічі збройної агресії російської федерації проти України та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності органи місцевого самоврядування або військові адміністрації можуть приймати рішення про перерахування коштів з місцевих бюджетів до державного бюджету.

Відповідно до пункту 22² Прикінцевих та перехідних положень Кодексу Мінфіном внесені зміни до:

Типової програмної класифікації видатків та кредитування місцевого бюджету в частині доповнення КПКВК 9820 «Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на перерахування коштів в умовах воєнного стану або для здійснення згідно із законом заходів загальної мобілізації та з метою відсічі збройної агресії російської федерації проти України та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності» (наказ Мінфіну від 04.04.2022 № 111);

Класифікації доходів бюджету в частині доповнення ККД 41011100 «Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на перерахування коштів в умовах воєнного стану або для здійснення згідно із законом заходів загальної мобілізації та з метою відсічі збройної агресії Російської Федерації проти України та забезпечення національної безпеки, усунен-

ня загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності» (наказ Мінфіну від 16.04.2022 № 117).

Таким чином, після прийняття зазначених наказів під час планування відповідних субвенцій з місцевого бюджету державному бюджету на цілі, зазначені у пункті 22² Прикінцевих та перехідних положень Кодексу, слід застосовувати запроваджені коди програмної класифікації видатків та кредитування місцевого бюджету і класифікації доходів бюджету.

Водночас КПКВК 9800 «Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного розвитку регіонів» може застосовуватися у разі визначення розпорядників коштів державного бюджету виконавцями заходів, передбачених місцевими програмами, необхідності забезпечення заходів та робіт з територіальної оборони місцевого значення.

Законом України «Про основи національного спротиву» до повноважень обласних та районних рад, сільських, селищних та міських рад віднесено питання фінансування заходів територіальної оборони місцевого значення, заходів національного спротиву місцевого значення та підготовки громадян України до національного спротиву (стаття 14), однак зміст таких заходів цим Законом та іншими нормативно-правовими актами не визначений. Разом з цим, статтею 23 зазначеного Закону встановлено, що питання забезпечення добровольчих формувань територіальних громад індивідуальною штатною зброєю та боєприпасами до неї здійснюється в загальній системі забезпечення Збройних Сил України.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про оборону України» до основних функцій Міністерства оборони України належить організація накопичення озброєння, військової техніки, інших матеріальних ресурсів.

Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» до повноважень органів місцевого самоврядування не віднесено питання розвитку, закупівлі, модернізації та ремонту озброєння, військової техніки, засобів та обладнання.

3. Механізм виділення коштів із спеціального фонду державного бюджету, отриманих за рахунок надходжень за ККД 41011100 «Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на перерахування коштів в умовах воєнного стану або для здійснення згідно із законом заходів загальної мобілізації та з метою відсічі збройної агресії Російської Федерації проти України та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності» на цей час не визначений і потребує нормативного врегулювання.

Перший заступник Міністра
Денис УЛЮТІН

Лікарняні

ПРАЦІВНИЦІ, ЯКА НАДАЄ ПОСЛУГИ ЗА ДОГОВОРОМ ЦПХ, ВІДКРИТО ЛІКАРНЯНИЙ У ЗВ'ЯЗКУ З ВАГІТНІСТЮ ТА ПОЛОГАМИ: ЧИ ОПЛАЧУВАТИ ЙОГО?

Людмила Балла,

PhD in Economics, експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»

Працівниця надає послуги за договором цивільно-правового характеру з 01.06.2023 по 31.08.2023. Інших місць роботи вона не має. З 03.08.2023 по 06.12.2023 їй відкрито електронний листок непрацездатності у зв'язку з вагітністю та пологами. Чи підлягає він оплаті?

Якщо особа більше ніде не працює, а лише виконує роботи (надає послуги) за договором цивільно-правового характеру (ЦПХ), то в разі відкриття електронного листка непрацездатності (ЕЛН) у зв'язку з вагітністю та пологами в період дії договору ЦПХ допо-

мога буде надаватися, але за період з початку страхового випадку і до завершення дії договору ЦПХ. Таке рішення в аналогічній ситуації озвучив ПФУ в листі від 10.05.2023 № 2800-030401-8/25868 (див. с. 27). Далі — докладно.

ДОГОВІР ЦПХ: ПРАВО НА ДОПОМОГУ У ЗВ'ЯЗКУ З ВАГІТНІСТЮ ТА ПОЛОГАМИ

Правила Першочергове право на виплату допомоги передбачено за основним місцем роботи. Такий висновок ПФУ робить (див. листи від 16.01.2023 № 1468-1025/Я-03/8-2800/23, від 26.01.2023 № 2748-2294/К-03/8-2800/23 та від 17.03.2023 № 2800-030402-8/14044) з формулювань абз. 1 ч. 1 ст. 22 Закону про соцстрахування¹, де зазначено, що «страхова виплата у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності застрахованим особам, які працюють на умовах трудового договору (контракту), гіг-контракту, іншого цивільно-правового договору та на інших підставах, передбачених законом, призначається та здійснюється за основним місцем роботи (діяльності)».

А в листі від 17.03.2023 № 2800-030402-8/14044 (див. газету «Зарплата та кадрова справа», № 4/2023, с. 4) ПФУ вказує на одне місце отримання допомоги для тих, у кого є сумісництво (чи їх декілька) + € договір ЦПХ. Тобто допомогу можна отримати лише за одним місцем роботи, а місце виконання робіт за договором ЦПХ теж включається до черговості отримання.

ВАЖЛИВО! На думку ПФУ, одночасно отримати допомогу за одним із сумісництв та ще й за місцем виконання робіт (надання послуг) за договором ЦПХ не можна.

Тільки в разі відмови про виплату допомоги за основним місцем роботи працівник може претендувати на допомогу за сумісництвом або місцем виконання робіт за договором ЦПХ. Коли працівнику відмовили у призначенні допомоги за основним місцем роботи, надавши відповідне рішення про відмову, тоді він бере цей документ + ще просить видати довідку про середню заробітну плату за основним місцем роботи (це передбачено п. 30 Порядку № 1266²) і з цими документами прямує до роботодавця за сумісництвом або за місцем виконання робіт (надання послуг) за договором ЦПХ. Але у випадку читача працівниця не має інших місць роботи, окрім договору ЦПХ. Про це — далі.

Договір ЦПХ — єдина робота Оскільки особа більше ніде не працює, то єдине місце, де вона може отримати допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами, — це установа, якій вона надає послуги за договором ЦПХ. На цьому наголошує й ПФУ в листі від 10.05.2023 № 2800-030401-8/25868 (див. на с. 28): якщо ЕЛН у зв'язку з вагітністю та пологами відкрито в період дії договору ЦПХ, то особа, яка виконувала роботи за цим договором, має право на допомогу по вагітності та пологах.

Підтвердження відсутності основної роботи Оскільки в особи немає трудових відносин ні за основним місцем роботи, ні за сумісництвом, то відмову про призначення до-

¹ Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV.

² Порядок обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, затверджений постановою КМУ від 26.09.2001 № 1266.

помоги вона не надасть. Тож виникає логічне питання: як особа, яка виконує роботи (надає послуги) за договором ЦПХ, має підтвердити, що це її єдина діяльність на момент настання відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами? Відповідаючи на це запитання, ПФУ в листі від 24.05.2023 № 2800-050101-8/28447 (див. с. 27) зауважує, що застрахованій особі в особистому кабінеті на вебпорталі ПФУ надано можливість формування витягу з Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування (далі — РЗО), в якому містяться відомості про трудові відносини.

Тож для нарахування допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами за договором ЦПХ особі потрібно принести до установи, якій вона надає послуги, витяг з Реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування (далі — Витяг). Для цього особі, яка виконує роботи (надає послуги) за договором ЦПХ, необхідно діяти так.

 ВАЖЛИВО! Якщо відповідний Витяг особа не надасть, то це буде підставою для відмови у призначенні допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами.

 Крок 1. Застрахована особа має зайти в свій особистий кабінет на вебпорталі ПФУ (<https://portal.pfu.gov.ua>).

 Крок 2. В розділі «Комунікації з ПФУ» натиснути «Запит на отримання електронних документів».

 Крок 3. Заповнити запит на отримання електронних документів. Зокрема, в рядку «Тип звернення» обрати «Витяг з РЗО», окрім цього потрібно вказати номер телефону та дати згоду на передачу та обробку персональних даних. Решта рядків заповнюються автоматично. Після заповнення запиту потрібно натиснути кнопку «Відправити до ПФУ».

 Крок 4. Сформований Витяг з'явиться в розділі «Мої звернення». Його можна завантажити та роздрукувати.

 ДО ВІДОМА. Інформація про наявність місць роботи у застрахованої особи міститься в розділі Витягу «Статус застрахованої особи» (див. рис. 1 нижче). Якщо особа справді, окрім договору ЦПХ, ніде не працює, то має стояти «галочка» навпроти рядка «Особа, яка працює на умовах цивільно-правового характеру». Допускається також наявність галочки навпроти рядка «Отримувач виплат в управліннях соціального захисту». Тільки в таких випадках особа має право на допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами в період виконання роботи за договором ЦПХ.

Статус застрахованої особи:

- Особа, яка працює на умовах трудового договору
- Особа, яка працює на умовах цивільно-правового договору
- Фізична особа — підприємець, самозайнята особа
- Отримувач виплат в управліннях соціального захисту
- Військова або строкова служба

 Рис. 1.

Інформація з Витягу про статус застрахованої особи

ОСОБЛИВОСТІ ОПЛАТИ ДЕКРЕТНОГО ЕЛН ЗА ДОГОВОРОМ ЦПХ

Розрахунковий період Розрахунковий період для лікарняних для виконавців за договорами ЦПХ визначають згідно з пп. 25–27 Порядку № 1266. Але він залежить від строку дії договору ЦПХ або, інакше кажучи, від періоду цивільно-правових відносин до моменту настання страхового випадку. Якщо перед початком декрету за договором ЦПХ відпрацьовано:

- **повні календарні місяці** (з 1 до 1 числа) і цивільно-правові відносини тривають менше року, то розрахунковий період — повні календарні місяці з першого

числа місяця після укладення договору ЦПХ до першого числа місяця, в якому надається відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами;

- **менше календарного місяця**, то розрахунковий період — з дати початку таких відносин, вказаної в додатку 5, по дату, що передує даті початку відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами.

 ПАМ'ЯТАЙТЕ! З розрахункового періоду потрібно виключити дні, не відпрацьовані

з поважних причин. В особи, яка працює за договором ЦПХ, такою поважною причиною може бути тільки попередня хвороба.

Дні, які оплачуються Допомога по вагітності та пологах надаватиметься за період з **початку страхового випадку і до завершення дії договору ЦПХ.** Тобто якщо договір ЦПХ триває, наприклад, з 01.06.2023 по 31.08.2023, а з 03.08.2023 по 06.12.2023 відкрито ЕЛН у зв'язку з вагітністю та пологами, то оплачуємо лише дні декрету, які припали на період дії договору ЦПХ, — з 3 по 31 серпня 2023 року.

Розрахунок і оплата Розрахунок лікарняних потрібно проводити з огляду на **суми винагороди за договорами ЦПХ, що припадають на розрахунковий період згідно з даними додатка 1 Податкового розрахунку.** Це впливає з положень п. 32 Порядку № 1266.

Зауважте, що винагороди за виконані роботи (надані послуги) нараховують після закриття акта виконаних робіт (наданих послуг). Проте якщо такі роботи (послуги) виконувалися більше місяця, то для цілей нарахування ЄСВ та відображення в додатку 1 винагороду ділять на кількість місяців і рівні частини винагороди відносять до відповідних місяців. Тож для цілей розрахунку середньої зарплати треба використовувати дані про суми винагороди, відображені в додатку 1. У розрахунку бере участь сума винагороди, що **не перевищує розміру максимальної бази нарахування ЄСВ у розрахунку на місяць** (15 МЗП; у 2023 році — 100 500,00 грн).

 Приклад. *Період цивільно-правових відносин: 01.06.2023–31.08.2023. Відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами розпочалася з 03.08.2023. Акт виконаних робіт закрито 31.07.2023. Нараховану в липні 2023 року винагороду в розмірі 6000,00 грн слід відобразити в додатку 1 за липень 2023 року за місяцями: за червень — 3000,00 грн, за липень — 3000,00 грн. Страховий стаж за останні 12 місяців*

перед настанням страхового випадку перевищує 6 місяців, загальний страховий стаж — 9 років.

Розрахунковий період: червень–липень 2023 року. Загальна кількість днів у розрахунковому періоді — 31 к.дн. + 31 к.дн. = 62 к.дн. Сума винагороди, що припадає на розрахунковий період, становить 6000,00 грн.

1. Розраховуємо середню зарплату: 6000,00 грн : 62 к.дн. = 96,77 грн.

2. Визначаємо розмір допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами (3–31 серпня 2023 року, 29 к.дн.): 96,77 грн × 29 к.дн. = 2806,33 грн.

 ДО ВІДОМА. Оскільки допомогу будете замовляти у ПФУ, а додаток 1 за липень ще не подали, то вам потрібно сформувавши за такий місяць додаток 1 з типом «Звітний» як «**Довідковий**», де відобразити інформацію про розмір винагороди за договором ЦПХ.

Звітність Допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами показують у додатку 1 за той місяць, в якому вона була **нарахована**, з розподілом за місяцями, на дні яких припадає відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами і за які нараховано допомогу. Інакше кажучи, в додатку 1 на одну працівницю заповнюйте стільки рядків, на скільки місяців припадає відпустка, вносячи в поле кожного місяця відповідну суму декретних. Водночас у графі 08 зазначайте код «**42**», а не «26», адже йдеться про нарахування декретних.

Не забудьте в додатку 5 показати початок та закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами. У **графі 07** вкажіть категорію особи «**5**» (особи, яким надано відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами); у **графі 06** зазначте «0» (адже особа не є вашим основним працівником). Оскільки декрет ви оплачуєте не повністю, то датою закінчення відпустки по вагітності та пологах буде дата закінчення дії договору ЦПХ, а не дата, яка стоїть в листку непрацездатності.

ДОКУМЕНТИ ДО КОНСУЛЬТАЦІЇ
ПЕНСІЙНИЙ ФОНД УКРАЇНИ

ДЕПАРТАМЕНТ З ПИТАНЬ ЦИФРОВОГО РОЗВИТКУ, ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ І ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Щодо надання допомоги по вагітності та пологах особі, яка виконує роботи за договором цивільно-правового характеру

Лист від 24.05.2023 № 2800-050101-8/28447

Розглянувши <...> звернення <...>, повідомляємо. Відповідно до пункту 2 розділу II Порядку видачі (фор-

мування) листків непрацездатності в Електронному реєстрі листків непрацездатності, затвердженого наказом Міністер-

ства охорони здоров'я України від 17.06.2021 № 1234 <...>, листок непрацездатності формується в Електронному реєстрі листків непрацездатності на підставі інформації про медичний висновок (медичні висновки) у разі ідентифікації пацієнта як застрахованої особи в реєстрі застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування (далі — РЗО).

Дані до РЗО вносяться на підставі відомостей, що надходять з джерел, передбачених статтею 18 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», зокрема, відомостей про нараховану заробітну плату (дохід, грошове забезпечення, допомогу, компенсацію) застрахованих осіб, на яку нараховано, і з якої сплачено страхові внески, що надходять до Пенсійного фонду України від Державної податкової служби України в порядку міжвідомчого обміну.

Згідно із частиною першою статті 3 Закону України від 23.09.99 № 1105-XIV «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі — Закон № 1105) соціальне страхування здійснюється за принципами законодавчого визначення умов і порядку здійснення соціального страхування.

Допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи

догляд за хворою дитиною), допомога по вагітності та пологах застрахованим особам (у тому числі тим, які здійснюють підприємницьку чи іншу діяльність та одночасно працюють на умовах трудового договору) надається за основним місцем роботи (діяльності) або за місцем роботи за сумісництвом (наймом) у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Отже, частиною першою статті 22 Закону № 1105 визначено першочерговість реалізації права застрахованих осіб на допомогу по тимчасовій непрацездатності страхувальниками за основним місцем роботи.

Водночас повідомляємо, застрахованій особі в особистому кабінеті на вебпорталі електронних послуг Пенсійного фонду України (<https://portal.pfu.gov.ua>) надано можливість формування витягу з РЗО, в якому містяться відомості про трудові відносини. Для цього призначено пункт меню «Запит на отримання електронних документів» розділу «Комунікації з ПФУ». Для формування витягу необхідно обрати тип запиту «Витяг з РЗО». Авторизація застрахованої особи в особистому кабінеті на вебпорталі здійснюється за кваліфікованим електронним підписом (КЕП) або Bank ID.

*Заступник директора Департаменту
Олена БОНДАРЕНКО*

ПЕНСІЙНИЙ ФОНД УКРАЇНИ

ДЕПАРТАМЕНТ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, СТРАХОВИХ ВИПЛАТ, СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ, ЖИТЛОВИХ СУБСИДІЙ ТА ПІЛЬГ

Щодо надання допомоги по вагітності та пологах особі, яка виконує роботи за договором цивільно-правового характеру

Лист від 10.05.2023 № 2800-030401-8/25868

Розглянувши <...> запит <...> щодо надання допомоги по вагітності та пологах особі, яка виконує роботи за договором цивільно-правового характеру, Пенсійний фонд України повідомляє.

Відповідно до статті 11 Закону України від 23.09.99 № 1105-XIV «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі — Закон № 1105) страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності підлягають особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту), гіг-контракту, іншого цивільно-правового договору, на інших підставах, передбачених законом, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності та господарювання, зокрема які є резидентами Дія Сіті, у тому числі в іноземних дипломатичних та консульських установах, інших представництвах нерезидентів або у фізичних осіб, а також обрані на виборні посади в органах державної влади, органах місцевого самоврядування та в інших органах, фізичні особи — підприємці, особи, які провадять незалежну професійну діяльність, члени фермерського господарства, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності на інших підставах.

Частиною першою статті 12 Закону № 1105 визначено, що право на страхові виплати за страхуванням у зв'язку

з тимчасовою втратою працездатності мають застраховані особи — громадяни України, іноземці, особи без громадянства та члени їхніх сімей, які проживають в Україні, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Це право виникає з настанням страхового випадку в період роботи (включаючи час випробування та день звільнення), зайняття підприємницькою та іншою діяльністю, якщо інше не передбачено законом.

Частиною першою статті 18 Закону № 1105 передбачено, що допомога по вагітності та пологах надається застрахованій особі у формі страхових виплат, які повністю або частково компенсують втрату заробітної плати (доходу) за період відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами.

Відповідно до частини першої статті 22 Закону № 1105 страхова виплата у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності застрахованим особам, які працюють на умовах трудового договору (контракту), гіг-контракту, іншого цивільно-правового договору та на інших підставах, передбачених законом, призначається та здійснюється за основним місцем роботи (діяльності).

Допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною), допомога по вагітності та поло-

гах застрахованим особам (у тому числі тим, які здійснюють підприємницьку чи іншу діяльність та одночасно працюють на умовах трудового договору) надається за основним місцем роботи (діяльності) або за місцем роботи за сумісництвом (наймом) у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Згідно з частиною першою статті 23 Закону № 1105 підставою для призначення застрахованій особі допомоги по вагітності та пологах є сформований на основі медичного висновку про тимчасову непрацездатність, листок непрацездатності.

Враховуючи зазначене, а також те, що страховий випадок «вагітність та пологи» <...> настав <...> в період дії

договору цивільно-правового характеру <...>, особа, яка виконувала роботи за договором цивільно-правового характеру, має право на допомогу по вагітності та пологах.

Оскільки нормами чинного законодавства України не передбачено надання особам, які виконують роботи, надають послуги за договорами цивільно-правового характеру, відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, допомога по вагітності та пологах у зазначеному випадку буде надаватися за період з початку страхового випадку і до завершення дії договору цивільно-правового характеру.

Начальник управління страхових виплат та соціальних послуг Світлана ЗАРУБІНА

Б

 Оплата праці

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ПОСАД: ПСИХОЛОГ УСТАНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Алла Головка,

експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»

Продовжуємо рубрику газети, присвячену розгляду працевлатних умов за кожною посадою бюджетної сфери. Сьогодні приділимо увагу працівнику, який обіймає посаду «психолог» в установі соціального захисту.

ЗАГАЛЬНІ МОМЕНТИ, НАЗВА ПОСАДИ ТА КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ

Загальні моменти В матеріалі ми розглянемо особливості трудових відносин та оплати праці працівника, який обіймає посаду саме «психолог».

 ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! «Практичний психолог» та «психолог» — це різні посади. Практичний психолог працює з дітьми та є педагогічним працівником. А психолог працює з дорослими громадянами, він не є педагогічним працівником, не є він і медичним працівником.

Психолог є **професіоналом в галузі знань «Соціальні та поведінкові науки»**. Основна мета професійної діяльності — це організація та здійснення соціально-психологічної роботи з отримувачами соціальних послуг в установах/закладах соціального захисту.

Назва посади Класифікатором професій передбачено професійну назву посади «психолог» з кодом **2245.2 та кодом ЗКППТР 24459**.

 ДО ВІДОМА. Згідно з класифікацією Класифікатора професій психологів віднесено до:

- розділу 2 «Професіонали»;
- класу 244 «Професіонали в галузі економіки, со-

ціології, археографії, археології, географії, кримінології та палеографії»;

- групи 2245.2 «Психологи».

Для посади передбачено **кваліфікаційні категорії (провідний; I; II)** — див. табл. 1 (с. 30). Тож у штатному розписі (у трудовій книжці та інших кадрових документах) назву посади вписують, зазначаючи наявну категорію, наприклад «психолог I категорії». За потреби назва посади може бути розширена термінами та словами, які уточнюють місце роботи, виконувани роботи, сферу діяльності (*примітки 1 та 2 до додатка В до Класифікатора професій*).

Кваліфікаційні вимоги Їх визначено п. 44 Довідника № 336. Але, наприклад, коло завдань та обов'язків не відповідає психологу саме **установи соціального захисту**. Тож щодо цього питання пропонуємо звернутися до Професійного стандарту «Психолог установи соціального захисту», затвердженого наказом в. о. директора Науково-дослідного інституту соціальної політики Міністерства соціальної політики України і Національної академії наук від 27.09.2022 № 28 (розміщено за посиланням https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/426-psihiolog_ustanovi_social_nogo_zahistu.pdf); далі — Профстандарт. Втім, будь-

те уважні: цей Профстандарт має певні неузгодженості з нормативкою, тож щодо опису трудової функції психолога ним можна користуватися, а от щодо інших питань —

то їх треба узгоджувати з вимогами нормативних документів (далі ми будемо звертати увагу на такі моменти).
Наведемо кваліфікаційні вимоги в табл. 1.

Таблиця 1. Кваліфікаційні вимоги до посади «психолог»

Кваліфікаційна категорія	Вимоги
Провідний психолог	Повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст). Стаж роботи за професією психолога I категорії — не менше 2 років
Звернемо увагу на такі моменти:	
<ul style="list-style-type: none"> • по-перше, згідно з Довідником № 336 найвища кваліфікаційна категорія психолога — це «провідний», а відповідно до Профстандарту — це «вища». Як же вчинити? Пропонуємо в цьому питанні відштовхуватися від оплатних моментів. Так, Умови № 308/519 визначають встановлення тарифного розряду психологу з кваліфікаційною категорією саме «провідний», тож і присвоювати потрібно саме таку категорію; • по-друге, про який відповідний напрямок підготовки (освіти) йдеться? Згідно з Профстандартом це підготовка на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю «Психологія» галузі знань «Соціальні та поведінкові науки» для здобуття освітнього рівня бакалавра. Наявність документа про вищу освіту не нижче рівня бакалавра за спеціальністю відповідної галузі знань 	
Психолог I категорії	Повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст); для магістра — без вимог до стажу роботи, спеціаліста — стаж роботи за професією психолога II категорії — не менше 2 років
Психолог II категорії:	Повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст). Стаж роботи за професією психолога — не менше 1 року
Психолог	Повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст) без вимог до стажу роботи

ВВЕДЕННЯ ПОСАДИ ДО ШТАТНОГО РОЗПISУ

Загальна логіка така: для обслуговування дорослих громадян до штатного розпису потрібно вводити посаду психолога, а для обслуговування осіб до 18 років (тобто

дітей) — посаду практичного психолога. Втім, штатні нормативи щодо цього питання не такі вже й конкретні — див. табл. 2 нижче.

Таблиця 2. Штатні нормативи

Заклад	Особливості введення посади «психолог»			
Територіальні центри	Типовими штатами № 753 визначено особливості введення посади «психолог»			
	Апарат терцентру:	Кількість штатних одиниць залежно від кількості осіб, яких обслуговують підрозділи територіального центру		
		до 500	від 501 до 1500	1501 і більше
	Психолог (практичний психолог)* Психолог*	0,5 1,2	1 2	1 2
* Надає послуги особам, які обслуговуються в усіх відділеннях терцентру.				
Центри надання соціальних послуг	Для таких закладів штатні нормативи досі законодавчо не визначені. В цьому питанні можна відштовхуватися від Типових штатів № 753			
Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (ЦССДМ)	Згідно з наказом Мінсоцполітики від 29.06.2016 № 709:			
	<ul style="list-style-type: none"> • в обласних ЦССДМ у відділ методичного забезпечення соціальної роботи вводиться 2 шт. од. посади «практичний психолог» / «психолог»; • в Київського міському ЦССДМ у відділ соціальних послуг вводиться 2 шт. од. посади «практичний психолог» / «психолог»; • в районних, міських, районних у містах, районних у місті Києві у відділ соціальної роботи вводиться 1 шт. од. посади «практичний психолог» / «психолог». Та по 1 шт. од. додатково — для до 500 учасників антитерористичної операції, членів їхніх сімей та сімей внутрішньо переміщених осіб, які потребують психологічної підтримки, жертв торгівлі людьми) 			

УМОВИ ОПЛАТИ ПРАЦІ

Умови оплати праці працівників установ соціального захисту визначаються постановою № 1298 та розробленими на її виконання Умовами № 308/519.

Посадовий оклад Вище ми з'ясували, що Класифікатором професій професійну назву посади «психолог» за кодом 2445.2 віднесено до категорії «професіонали».

Отже, тарифний розряд такому працівнику встановлюють згідно з **п. 3 п.п. 2.2.21 Умов № 308/519** залежно від наявної кваліфікаційної категорії.

ЦИТАТА. «2.2.21. Схема тарифних розрядів посад інших керівників структурних підрозділів, професіоналів, фахівців та технічних службовців
<...>

Назва посади		Тарифні розряди
3	Інженери всіх спеціальностей, бухгалтер (з дипломом спеціаліста), бухгалтер-ревізор, економіст, програміст, юристконсульт, художник-окопротезист, редактор, художник та інші професіонали* :	
	провідний	10
	I категорії	9
	II категорії	8
	без категорії	7

<...>

(п. 3 п.п. 2.2.21 Умов № 308/519)

Зазначимо, що законодавчо окремий порядок присвоєння тарифних розрядів психологам не встановлено. Тож щодо цього питання виходимо із загальних норм. Так, присвоєння і підвищення кваліфікаційних розрядів (класів) працівникам здійснюють **комісії з проведення кваліфікаційної атестації** (п. 10 Загальних положень розд. 1 Довідника № 336). А п. 4 постанови № 1298 надано право керівникам установ в межах фонду зарплати, затвердженого в кошторисах доходів і видатків, встановлювати працівникам цих установ **конкретні розміри посадових окладів** та доплат і надбавок до них.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Порядок присвоєння кваліфікаційних категорій працівникам визначають **положенням**, яке є додатком до колективного договору або окремо затверджується керівником установи за погодженням із профспілкою (див. лист Мінсоцполітики від 29.09.2010 № 299/13/116/10).

Врахуйте важливі нюанси:

- **кваліфікаційна категорія може бути присвоєна за рішенням керівника установи за результатами чергової (або позачергової) атестації чи на підставі подання** безпосереднього керівника працівника;
- категорію встановлюють відповідно до кваліфікаційних вимог до відповідної посади;
- для психологів законодавством **не встановлено обов'язку проходити навчання перед проведенням атестації** (якщо це не передбачено внутрішнім положенням установи);
- **керівник може видати наказ про переведення на посаду з більш високою категорією тільки**

за наявності у штатному розписі **відповідної вакантної посади**, на яку претендує працівник.

Отже, установа має самостійно розробити Положення про присвоєння психологам кваліфікаційних категорій. В цьому питанні можна спиратися на окремі положення Закону про профрозвиток.

До відома: права на підвищення посадового окладу психолог **не має**. Так, переліки закладів та структурних підрозділів, посадові оклади працівників яких підвищують **у зв'язку зі шкідливими і важкими умовами праці**, наведено в додатках 3, 4, 5 до Умов № 308/519. І річ у тому, що посади психолога **там немає**.

Надбавка за вислугу років Згідно з Порядком № 239 психологи установ соціального захисту населення незалежно від підпорядкування **мають право на надбавку за вислугу років** залежно від стажу роботи в розмірах, які наведено в табл. 3.

Таблиця 3. Розмір надбавки за вислугу років залежно від стажу

Стаж роботи	Розмір щомісячної надбавки до посадового окладу, %
Понад 3 роки	10
Понад 10 років	20
Понад 20 років	30

Періоди роботи, що включаються до стажу, наведено в п. 4 Порядку № 239, зокрема:

- час роботи на відповідних посадах у державних та комунальних закладах соціального захисту населення України, СРСР та союзних республік СРСР;
- час роботи в державних та комунальних установах, закладах та організаціях незалежно від підпорядкування, на посадах, визначених у п. 3 цього Порядку, за умови, що оплата праці таких працівників здійснюється відповідно до умов оплати праці працівників державних та комунальних установ соціального захисту населення.

Інші надбавки Як і всім працівникам установи соцзахисту, психологам можуть встановлювати надбавки в розмірі до 50% посадового окладу (тарифної ставки) (п. 4.4 Умов № 308/519):

- за високі досягнення у праці;
- за виконання особливо важливої роботи (на строк її виконання);
- за складність, напруженість у роботі.

Граничний розмір зазначених надбавок для одного працівника не має перевищувати 50 відсотків посадового окладу.

У разі несвоєчасного виконання завдань, погіршення якості роботи і порушення трудової дисципліни зазначені надбавки зменшуються або скасовуються.

Інші виплати Інші виплати встановлюють також у загальному порядку. Деякі з них ми навели в табл. 4 (с. 32).

Таблиця 4. Інші виплати

Виплата	Порядок
Доплати за суміщення професій (посад), виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника	Встановлюють фахівцям, які виконують у тому самому закладі, установі поряд зі своєю основною роботою додаткову роботу за іншою професією (посадою) або обов'язки тимчасово відсутнього працівника без звільнення від своєї основної роботи, в розмірі до 50 % посадового окладу за основною посадою (абз. 1 п.п. 3.1.1 Умов № 308/519). Конкретний розмір цих доплат установлює керівник закладу, установи залежно від кваліфікації працівника, складності та обсягу виконуваних робіт (абз. 2 п.п. 3.1.1 Умов № 308/519)
Доплати за роботу в нічний час	Працівникам, яких залучають до роботи в нічний час, здійснюють доплату в розмірі 35 % годинної тарифної ставки (посадового окладу) за кожну годину роботи в нічний час. Нічним вважається час з 10 години вечора до 6 години ранку (п.п. 3.2.1 Умов № 308/519)
Премії	Розмір премії працівника залежить від особистого внеску в загальні результати роботи підрозділу, закладу і граничними розмірами не обмежується . Преміювання працівників проводять у межах фонду зарплати (п.п. 5.11 Умов № 308/519)
Матеріальна допомога	Психологи не мають права на обов'язкову допомогу на оздоровлення . Тому допомогу їм надають у загальному порядку. Так, згідно з п.п. 5.11 Умов № 308/519 керівники установ мають право надавати працівникам матеріальну допомогу, зокрема й на оздоровлення, в сумі, не більшій ніж один посадовий оклад на рік , крім матеріальної допомоги на поховання, в межах фонду зарплати. Це може бути допомога будь-якого виду, головне — не більше окладу за рік (матдопомога на поховання родичів не враховується). Якщо психолог працює на умовах неповного робочого дня або неповного робочого тижня (наприклад, на 0,25; 0,5; 0,75 ставки), розмір допомоги визначають з огляду на фактично зайнятий посадовий (неповний) оклад, тобто пропорційно робочому часу

ТРИВАЛІСТЬ РОБОЧОГО ТИЖНЯ

Психологи **НЕ мають** права на скорочений робочий день, тобто тривалість їхнього робочого тижня складає **40 год.**

Звісно, винятком є ті, хто працює у шкідливих умовах праці, — їм встановлюється скорочена тривалість робочого тижня — не більш як 36 годин на тиждень. Але річ у тому, що *Переліком виробництв, цехів, професій і посад*

із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня, затвердженою постановою КМУ від 21.02.2001 № 163, не визначено право психолога на скорочений робочий час. Втім, можливо, у вас проведено атестацію робочого місця психолога, за результатами якої встановлено таку скорочену тривалість.

ВІДПУСТКИ

Щодо надання відпусток, то тут також немає певних особливостей для психолога. Подробиці — в табл. 5.

Таблиця 5. Відпустки

Відпустки	Тривалість (к. дн.)	Підстава для надання
Щорічна основна відпустка	24 к. дн.	За відпрацьований робочий рік, який відлічується з дня укладення трудового договору (ст. 6 Закону про відпустки)
Щорічні додаткові відпустки за особливий характер праці (ст. 8 Закону про відпустки):		
• за ненормований робочий день	До 7 к. дн.	Згідно зі списками посад, робіт та професій, визначених колективним договором, угодою
• окремим категоріям працівників, робота яких пов'язана з підвищеним нервово-емоційним та інтелектуальним навантаженням або виконується в особливих природних географічних і геологічних умовах та умовах підвищеного ризику для здоров'я	До 35 к. дн.	Надається працівникам, робота яких пов'язана з підвищеним нервово-емоційним та інтелектуальним навантаженням за Списком № 1290 (2) . Але річ у тому, що психолог звичайного терцентру чи центру надання соцпослуг (його відділення) не має права на таку відпустку . Так, згідно з п. 44 розд. XVII «Охорона здоров'я, освіта та соціальна допомога» Списку № 1290 (2) право на таку відпустку тривалістю до 11 к. дн. мають право психологи, які безпосередньо працюють із хворими в установах (відділеннях) соціального захисту населення для розумово відсталих дітей та дітей з ураженням центральної нервової системи з порушенням психіки

ВИКОРИСТАНІ ДОКУМЕНТИ

Класифікатор професій — Національний класифікатор України «Класифікатор професій ДК 003:2010», затверджений наказом Держспоживстандарту від 28.07.2010 № 327.

Закон по профрозвиток — Закон України «Про професійний розвиток працівників» від 12.01.2012 № 4312-VI.

Закон про відпустки — Закон України «Про відпустки» від 15.11.1996 № 504/96-ВР.

Постанова № 1298 — Постанова КМУ «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» від 30.08.2002 № 1298.

Умови № 308/519 — Умови оплати праці працівників закладів охорони здоров'я та установ соціального захисту населення, затверджені спільним наказом Місоцполітики та МОЗ від 05.10.2005 № 308/519.

Порядок № 239 — Порядок виплати надбавки за вислугу років працівникам державних та комунальних установ соціаль-

ного захисту населення, затверджений наказом Мінсоцполітики від 15.06.2011 № 239.

Довідник № 336 — Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 1 «Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності», затверджений наказом Мінпраці від 29.12.2004 № 336.

Список № 1290 (2) — Список виробництв, робіт, професій і посад працівників, робота яких пов'язана з підвищеним нервово-емоційним та інтелектуальним навантаженням або виконується в особливих природних географічних і геологічних умовах та умовах підвищеного ризику для здоров'я, що дає право на щорічну додаткову відпустку за особливий характер праці, наведений у додатку 2 до постанови КМУ від 17.11.1997 № 1290.

Типові штати № 753 — Типовий штатний норматив чисельності працівників територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг), затверджений наказом Мінсоцполітики від 12.07.2016 № 753.

Б